Kunsill
tal-Unjoni Ewropea

Brussell, 17 ta' Ottubru 2025
(OR. en)

14203/25

MAMA 247	**COHOM 152**
MED 77	**JAI 1476**
CFSP/PESC 1493	**MIGR 383**
COPS 509	**COTER 173**
WTO 93	**TRANS 477**
ENV 1051	**EMPL 445**
ENER 537	**DIGIT 202**
ECOFIN 1367	**EDUC 390**
DEVGEN 182	**POLMAR 62**

NOTA TA' TRAŻMISSJONI

minn:	Is-Segretarju Ġenerali tal-Kummissjoni Ewropea, iffirmata mis-Sa Martine DEPREZ, Direttur
data meta waslet:	17 ta' Ottubru 2025
lil:	Is-Sa Thérèse BLANCHET, Segretarju Ġenerali tal-Kunsill tal-Unjoni Ewropea
Nru dok. Cion:	JOIN(2025) 26 final
Suġġett:	KOMUNIKAZZJONI KONĠUNTA LILL-PARLAMENT EWROPEW, LILL-KUNSILL, LILL-KUMITAT EKONOMIKU U SOĊJALI EWROPEW U LILL-KUMITAT TAR-REĠJUNI Il-Patt għall-Mediterran Baħar Wieħed, Patt Wieħed, Futur Wieħed

Id-delegazzjonijiet isibu mehmuż id-dokument JOIN(2025) 26 final.

Mehmuż: JOIN(2025) 26 final

IL-KUMMISSJONI EWROPEA

IR-RAPPREŻENTANT GĦOLI TAL-UNJONI GĦALL-AFFARIJIET BARRANIN U L-POLITIKA TA' SIGURTÀ

Brussell, 16.10.2025
JOIN(2025) 26 final

KOMUNIKAZZJONI KONĠUNTA LILL-PARLAMENT EWROPEW, LILL-KUNSILL, LILL-KUMITAT EKONOMIKU U SOĊJALI EWROPEW U LILL-KUMITAT TAR-REĠJUNI

Il-Patt għall-Mediterran
Baħar Wieħed, Patt Wieħed, Futur Wieħed

MT MT

1. INTRODUZZJONI

Flimkien, l-Unjoni Ewropea (UE) u s-sħab madwar in-Nofsinhar tal-Mediterran[1], jaqsmu bejniethom spazju ta' opportunitajiet, sfidi u responsabbiltajiet komuni: huwa **l-Ispazju Komuni tal-Mediterran tagħna**. Fi ħdanu, naħdmu fi sħubija għal Mediterran stabbli u prosperu.

Sa mit-twaqqif tal-**Proċess ta' Barċellona**[2] fl-1995, il-ħolqien ta' żona ta' paċi u prosperità komuni fir-reġjun tal-Mediterran kien għan strateġiku għall-Unjoni Ewropea. Filwaqt li tibni fuq grupp eżistenti ta' istituzzjonijiet u formati għall-kooperazzjoni, **l-Aġenda 2021 għall-Mediterran u l-Pjan Ekonomiku u ta' Investiment** (Economic and Investment Plan, EIP)[3] tagħha pprovdew spinta ulterjuri, billi mmobilizzaw finanzjament totali tal-UE għall-Viċinat tan-Nofsinhar taħt l-EIP ta' madwar EUR 6 biljun, u b'hekk skattaw madwar EUR 27 biljun f'investimenti għal diversi proġetti ewlenin konkreti.

Il-ħatra tal-ewwel **Kummissarju Ewropew għall-Mediterran** li qatt saret, f'kooperazzjoni mill-qrib mar-**Rappreżentant Għoli tal-Unjoni Ewropea għall-Affarijiet Barranin u l-Politika ta' Sigurtà**, tenfasizza l-ambizzjoni tal-UE li żżid u jkollha approċċ aktar iffukat lejn il-Mediterran.

Il-Patt għall-Mediterran ("il-Patt") jirrifletti din l-ambizzjoni strateġika. Irridu nsaħħu din ir-relazzjoni u niksbu **integrazzjoni aktar profonda fi ħdan l-Ispazju Komuni tal-Mediterran**. L-għan tal-Patt huwa li jwassal għal bidla fil-paradigma, li hija meħtieġa biex jiġi sfruttat il-potenzjal sħiħ tas-sħubija tagħna u biex naħdmu flimkien abbażi tal-prinċipji ta' sjieda konġunta, kokreazzjoni u responsabbiltà konġunta.

Ir-reġjun tal-Mediterran jinsab f'salib it-toroq ta' tliet kontinenti - l-Ewropa, l-Afrika u l-Asja - u huwa pont vitali għas-sħubija ekonomika, l-iskambju kulturali, u d-djalogu bejn dawn ir-reġjuni differenti. Il-kuntest ġeopolitiku globali u reġjonali attwali jitlob relazzjonijiet politiċi aktar mill-qrib u sħubija aktar qawwija. B'mod partikolari, jirbombjaw madwar il-Lvant Nofsani u lil hinn minnu l-effetti tal-gwerra f'Gaża li jwasslu għal aktar insigurtà u instabbiltà. Il-ftehim reċenti dwar it-tmiem tal-kunflitt ta' Gaża huwa pass storiku u joffri opportunità biex Iżrael, il-Palestina u r-reġjun usa' ikunu jistgħu jsawru triq politika kredibbli lejn paċi u sigurtà dejjiema, abbażi tas-soluzzjoni ta' żewġ stati. Filwaqt li l-prijorità immedjata tal-UE hija li tasal f'Gaża għajnuna umanitarja suffiċjenti, l-UE ser tikkontribwixxi wkoll billi tipprovdi appoġġ għall-governanza u r-riforma tal-Awtorità Palestinjana, finanzjament għar-rikostruzzjoni ta' Gaża, inkluż permezz tat-tlaqqigħ tal-Grupp tad-Donaturi tal-Palestina, u billi ssaħħaħ il-preżenza tal-missjonijiet tal-PSDK tal-UE tagħha.

Il-kunflitti u l-inkwiet reċenti - inkluż fil-Libanu, fis-Sirja, fil-Jemen u fl-Iran - komplew jeskalaw it-tensjonijiet, u kellhom impatt fuq is-sigurtà marittima u l-kummerċ internazzjonali. Ir-reġjun tal-Mediterran qed jiffaċċja wkoll it-theddida ta' effetti konsegwenzjali mill-insigurtà u l-instabbiltà fl-Afrika, speċjalment fir-reġjun ġar tas-Saħel, li huwa ta' importanza strateġika

[1]In-Nofsinhar tal-Mediterran jinkludi l-10 sieħeb tal-Viċinat tan-Nofsinhar: L-Alġerija, l-Eġittu, Iżrael, il-Ġordan, il-Libanu, il-Libja, il-Marokk, il-Palestina*, is-Sirja u t-Tuneżija.
* Din id-deżinjazzjoni ma għandhiex tiġi interpretata bħala rikonoxximent ta' Stat tal-Palestina u hija mingħajr preġudizzju għall-pożizzjonijiet individwali tal-Istati Membri dwar din il-kwistjoni.
[2]Id-Dikjarazzjoni ta' Barċellona u s-sħubija Ewro-Mediterranea | EUR-Lex.
[3] JOIN(2021)2.

għall-pajjiżi tal-Afrika ta' Fuq. Il-gwerra ta' aggressjoni tar-Russja kontra l-Ukrajna għandha wkoll impatt fuq ir-reġjun b'mod partikolari fir-rigward tas-sigurtà tal-ikel.

Il-Patt huwa **opportunità biex insawru mill-ġdid ir-relazzjonijiet essenzjali tagħna** u nissottolinjaw l-impenn tagħna għall-paċi, is-sigurtà u l-ordni internazzjonali multilaterali bbażat fuq ir-regoli, filwaqt li nipprovdu **sinjal politiku ċar ta' sħubija** fix-xena globali.

Il-Patt se jistabbilixxi **qafas prattiku ta' kooperazzjoni** li jgħaqqad impenn politiku qawwi ma' approċċ minn isfel għal fuq permezz tal-implimentazzjoni ta' inizjattivi konġunti f'oqsma prijoritarji ta' politika ta' interess reċiproku. Dawn l-inizjattivi jistgħu jagħtu riżultati tanġibbli għal persuni ta' kull età, b'mod partikolari għaż-żgħażagħ, in-nisa, in-negozji ż-żgħar u l-intraprendituri. Il-Patt se jippromovi l-kooperazzjoni tal-livelli reġjonali u lokali fl-Ispazju Komuni tal-Mediterran. It-trasformazzjoni soċjali u ekonomika li għaddejja fir-reġjun toffri opportunità kbira għall-kooperazzjoni li tista' tkun ta' benefiċċju għan-nies. Fl-istess ħin, l-indirizzar tal-isfidi klimatiċi, ambjentali u ta' sigurtà flimkien jista' jgħin biex tinbena u tissaħħaħ aktar ir-reżiljenza tar-reġjun, filwaqt li niffukaw mill-ġdid is-sħubija tagħna fuq l-industriji tal-futur. Il-Patt huwa opportunità biex l-isforzi jiġu diretti lejn oqsma li jista' jkollhom **impatt dejjiemi u trasformattiv** fuq ir-reġjun usa' u madwar id-dinja.

Il-Patt huwa r-riżultat ta' **proċess ta' konsultazzjoni estensiv** mal-10 sieħeb tan-Nofsinhar tal-Mediterran, l-Istati Membri tal-UE, il-Parlament Ewropew, il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew, il-Kumitat tar-Reġjuni, il-pajjiżi ġirien mhux tal-UE, l-aġenziji tan-NU u organizzazzjonijiet internazzjonali oħra. Minħabba l-kompożizzjoni unika tagħha bħala organizzazzjoni intergovernattiva fejn l-imsieħba kollha tal-UE u tan-Nofsinhar tal-Mediterran huma membri, ġiet involuta mill-qrib **l-Unjoni għall-Mediterran** (UgħM). **Il-Fondazzjoni Anna Lindh** (FAL) kellha wkoll rwol importanti fil-konsultazzjonijiet.

Saru wkoll konsultazzjonijiet ma' firxa wiesgħa ta' partijiet ikkonċernati li jirrappreżentaw komponenti differenti tas-soċjetà ċivili, inklużi atturi ekonomiċi, kulturali u soċjali, akkademiċi u gruppi ta' riflessjoni. Ingħatat attenzjoni speċjali lid-dimensjoni reġjonali u lokali, anke fid-dawl tal-fatt li dawn se jkunu strumentali fl-implimentazzjoni tal-Patt. Iż-żgħażagħ kienu involuti mill-qrib fil-konsultazzjonijiet permezz ta' sensiela ta' avvenimenti, b'mod partikolari permezz tad-**Djalogu Ewro-Mediterranju maż-Żgħażagħ**.

L-eżitu ta' dawn il-konsultazzjonijiet ġie diskuss bħala parti mil-**laqgħa Ministerjali bejn l-UE u l-Viċinat tan-Nofsinhar** tal-14 ta' Lulju 2025, fejn l-10 sieħeb tan-Nofsinhar tal-Mediterran u l-Istati Membri tal-UE kkonfermaw ir-rieda tagħhom li jaħdmu flimkien b'mod prammatiku fuq l-inizjattivi u l-azzjonijiet konkreti tal-Patt futur.

Maż-żmien, il-Patt għandu wkoll il-potenzjal li **jespandi l-kamp ta' applikazzjoni tiegħu lil hinn min-Nofsinhar tal-Mediterran**, filwaqt li jibni fuq sinerġiji ma' inizjattivi oħra tal-UE. Il-parteċipazzjoni f'azzjonijiet ta' interess reċiproku u strateġiku għas-sħab tal-Golf, il-pajjiżi ġirien tal-Afrika sub-Saħarjana, b'mod partikolari l-Mauritania u s-Senegal, it-Turkija kif ukoll is-sħab tal-Balkani tal-Punent u l-Baħar l-Iswed[4] ser tiġi esplorata u mħeġġa kif xieraq. Ser titkompla wkoll il-kooperazzjoni mal-**organizzazzjonijiet reġjonali** – l-Unjoni Afrikana, il-Lega tal-Istati Għarab, il-Kunsill ta' Kooperazzjoni tal-Golf.

[4] L-approċċ strateġiku tal-Unjoni Ewropea għar-reġjun tal-Baħar l-Iswed, JOIN(2025) 135

Il-Patt se jappoġġa t-tisħiħ ulterjuri tal-**kooperazzjoni trijangolari b'mod partikolari mas-sħab tal-Golf**. Dan huwa ta' rilevanza ewlenija peress li dawn il-pajjiżi jirrappreżentaw pont importanti bejn l-Ewropa, l-Asja u l-Afrika u jista' jkollhom rwol importanti fl-indirizzar tal-isfidi politiċi, ekonomiċi, tal-iżvilupp u umanitarji fin-Nofsinhar tal-Mediterran, u b'mod partikolari fil-Lvant Nofsani. Ħafna oqsma ta' prijorità tal-Patt jallinjaw mal-prijoritajiet tal-Komunikazzjoni Konġunta tal-UE dwar Sħubija strateġika mal-Golf[5], b'mod partikolari dwar it-tranżizzjoni ekoloġika, il-kummerċ, it-trasport, l-istabbiltà reġjonali u s-sigurtà globali.

2. IT-TLIET PILASTRI TAL-PATT

Il-Patt jimmarka l-bidu ta' proċess, ta' natura miftuħa, u joħloq **qafas prattiku għall-kooperazzjoni** strutturat madwar tliet pilastri:

I. **In-Nies: xprun għall-bidla, il-konnessjonijiet u l-innovazzjoni**
II. **Ekonomiji aktar b'saħħithom, aktar sostenibbli u integrati**
III. **Sigurtà, tħejjija u ġestjoni tal-migrazzjoni**

It-tliet pilastri huma **marbutin mill-qrib ma' xulxin**. **Kull wieħed jinkludi grupp inizjali ta' inizjattivi ġodda u azzjonabbli**, kif ukoll proposti biex **jiżdiedu l-azzjonijiet eżistenti** li jista' jkollhom impatt trasformattiv u jġibu valur miżjud. Il-Patt huwa bbażat fuq **il-prinċipju tal-flessibbiltà**, li se jippermetti parteċipazzjoni varjabbli mis-sħab fl-implimentazzjoni tad-diversi inizjattivi.

Il-Patt se **jibni fuq** inizjattivi eżistenti, inkluż il-Pjan Ekonomiku u ta' Investiment, il-Ftehimiet ta' Assoċjazzjoni, il-Prijoritajiet ta' Sħubija, is-Sħubijiet Strateġiċi u Komprensivi, oqfsa oħra ta' kooperazzjoni reġjonali, kif ukoll l-istrateġiji nazzjonali tal-Istati Membri[6].

L-istrumenti finanzjarji rilevanti kollha tal-UE se jiġu mobilizzati biex jappoġġaw l-implimentazzjoni tal-Patt, li huwa allinjat mal-prijoritajiet tal-NDICI-Ewropa Globali[7], il-Global Gateway u l-Ewropa Globali futura[8]. Il-kontribuzzjonijiet mill-Istati Membri tal-UE u s-sħab tan-Nofsinhar tal-Mediterran se jiġu mfittxija biex jimmassimizzaw l-impatt u s-sinerġiji tal-azzjonijiet. Bl-istess mod, f'approċċ ta' Tim Ewropa, se jintużaw l-istituzzjonijiet finanzjarji tal-Istati Membri tal-UE, l-istituzzjonijiet finanzjarji internazzjonali (IFI)[9] u l-finanzjament tas-settur privat, bil-ħsieb li jinħolqu opportunitajiet għan-nies u għan-negozji.

L-UE u s-sħab tan-Nofsinhar tal-Mediterran ser jaħdmu biex jiddefendu d-drittijiet tal-bniedem, il-governanza tajba u l-libertajiet fundamentali, f'konformità mal-Aġenda 2030 għall-Iżvilupp Sostenibbli. Huma ser jippromwovu fl-istess ħin **l-ugwaljanza bejn il-ġeneri, in-nondiskriminazzjoni u d-drittijiet tal-persuni b'diżabilità.** Dan se jirfed l-implimentazzjoni tal-inizjattivi u huwa element essenzjali fiż-żamma ta' soċjetà ċivili vibranti u fil-promozzjoni ta' ambjent tan-negozju aktar b'saħħtu u aktar favorevoli.

[5] JOIN(2022) 13.
[6] Inkluż il-Pjan Mattei għall-Afrika u l-Proċess ta' Ruma relatat.
[7] Ir-Regolament (UE) 2021/947.
[8] Il-baġit tal-UE 2028-2034.
[9] B'mod partikolari l-Bank Ewropew tal-Investiment (BEI) u l-Bank Ewropew għar-Rikostruzzjoni u l-Iżvilupp (BERŻ).

I. In-Nies: xprun għall-bidla, il-konnessjonijiet u l-innovazzjoni

L-ispazju Komuni tal-Mediterran jibda bil-poplu tiegħu: huwa spazju kulturali, storiku u uman komuni. Il-konnessjoni bejn in-nies toħloq pontijiet li jrawmu fehim reċiproku u jipprovdu opportunitajiet għat-tkabbir u l-iżvilupp, filwaqt li jġibu l-istabbiltà u jenfasizzaw il-benefiċċji tal-ħidma flimkien.

Filwaqt li fl-UE, qed niffaċċjaw xejriet demografiċi negattivi minħabba taħlita ta' stennija ta' għomor twil u rati tat-twelid li qed jonqsu, il-parti tan-Nofsinhar tar-reġjun tal-Mediterran qed tiffaċċja pressjonijiet soċjali, ekonomiċi u demografiċi. Bil-Patt, għandna opportunità li ninvestu fl-edukazzjoni, il-ħiliet, il-migrazzjoni ċirkolari u l-għajxien[10]. L-edukazzjoni għandha impatt ċar u bil-provi fuq l-iżvilupp u t-tkabbir ekonomiku. Filwaqt li ż-żgħażagħ fin-Nofsinhar tal-Mediterran huma ħerqana li jinvolvu ruħhom **fl-edukazzjoni għolja u t-taħriġ vokazzjonali**, rati aktar baxxi ta' gradwazzjoni[11], ir-rikonoxximent mhux uniformi tal-kwalifiki u l-mobbiltà limitata kif ukoll l-opportunitajiet ta' impjieg u intraprenditorija jikkostitwixxu ostakli għall-aċċess tagħhom għal impjieg deċenti fis-swieq tax-xogħol nazzjonali, reġjonali u internazzjonali[12].

Billi jinvesti fin-nies, **u jappoġġa l-għażliet tagħhom għat-tagħlim, it-tkabbir u l-mobbiltà**, il-Patt se jgħin biex jissaħħu r-rabtiet kulturali, akkademiċi, soċjali u ekonomiċi li se jagħmlu l-kooperazzjoni bejn l-UE u n-Nofsinhar tal-Mediterran saħansitra aktar b'saħħitha u aktar reżiljenti.

I.1. L-edukazzjoni għolja, it-taħriġ vokazzjonali, l-iżvilupp tal-ħiliet, ir-riċerka u l-innovazzjoni

F'konformità mal-Unjoni tal-Ħiliet[13], il-Patt se jappoġġa **l-iżvilupp tal-ħiliet u l-aċċess għas-swieq tax-xogħol** permezz tal-edukazzjoni u t-taħriġ vokazzjonali. Il-ħolqien ta' kollaborazzjonijiet mal-istituzzjonijiet u s-settur privat fl-Ispazju Komuni tal-Mediterran se jkollu l-għan li jippożizzjona r-reġjun bħala ċentru għall-edukazzjoni, l-innovazzjoni, ir-riċerka u l-iżvilupp transnazzjonali, li jkun ta' kontribut għar-reżiljenza u r-rikostruzzjoni. L-universitajiet, l-istituzzjonijiet tal-edukazzjoni u t-taħriġ, l-infrastrutturi tar-riċerka u t-

---

[10] JRC143548. Id-data turi li, bejn wieħed u ieħor fi tliet deċennji, ir-reġjun tan-Nofsinhar tal-Mediterran se jgħaddi lejn xejriet demografiċi simili għal dawk osservati bħalissa fl-UE. Bħalissa, il-biċċa l-kbira tal-pajjiżi fil-parti tan-Nofsinhar tal-Mediterran għandhom proporzjon bejn il-popolazzjoni fl-età tax-xogħol u l-persuni akbar fl-età (aktar minn 65) bejn it-12 u l-15 %. Madankollu, sal-2060, dan il-proporzjon huwa mistenni li jonqos għal madwar 5 %, ftit 'il fuq mil-livelli osservati fl-UE. Dawn il-bidliet se jeħtieġu bidla fil-mudelli tat-tkabbir ekonomiku minn dipendenza fuq forza tax-xogħol li qed tespandi għal enfasi fuq it-tisħiħ tal-produttività tax-xogħol.

[11] JRC143548. Il-proporzjon medju gross tal-gradwazzjoni mill-programmi tal-ewwel lawrja (ISCED 6 u 7) fl-edukazzjoni terzjarja għas-6 pajjiż tan-Nofsinhar tal-Mediterran b'data disponibbli huwa ta' 32.7 %, meta mqabbel mal-medja tal-UE ta' 44.1 %.

[12] Il-proporzjon tal-popolazzjoni attiva (jiġifieri persuni f'impjieg jew li qed ifittxu impjieg b'mod attiv) għall-popolazzjoni fl-età tax-xogħol huwa inqas minn 50 % fil-pajjiżi tan-Nofsinhar tal-Mediterran, u 30 % biss fil-każ tan-nisa. Dan jitqabbel ma' kważi 75 % fl-UE. Il-proporzjon tal-popolazzjoni attiva għall-popolazzjoni fl-età tax-xogħol 15-65, 2023, Eurostat.

[13] COM(2025) 90.

teknoloġija, l-industriji, il-fondazzjonijiet u l-atturi kulturali se jkollhom rwol importanti f'dan il-kuntest.

Il-Patt se jibni fuq id-djalogu politiku ta' livell għoli dwar l-edukazzjoni għolja f'livell ministerjali, kif ukoll fuq il-kooperazzjoni b'suċċess mas-sħab tan-Nofsinhar tal-Mediterran taħt Erasmus+, biex jinħoloq ambjent ta' edukazzjoni għolja u żvilupp tal-ħiliet aktar integrat u inklużiv fl-Ispazju Komuni tal-Mediterran, inkluż permezz tat-tnedija tal-**pjattaforma l-ġdida tal-Mediterran** dwar l-edukazzjoni għolja.

Barra minn hekk, l-isforzi edukattivi jistgħu jibbenefikaw minn ġustizzja interġenerazzjonali li toffri l-opportunità li l-enerġija taż-żgħażagħ tingħaqad mal-esperjenza ta' ġenerazzjonijiet akbar fl-età, u b'hekk id-diversità tal-età tinbidel f'saħħa kondiviża għall-innovazzjoni u l-koeżjoni.

L-edukazzjoni għolja, il-ħiliet, ir-riċerka u l-innovazzjoni

L-inizjattiva se toħloq ambjent aktar integrat u inklużiv għall-edukazzjoni għolja u l-ħiliet, b'mod partikolari permezz ta':

- **It-twaqqif ta' Università tal-Mediterran**, li se tkun istituzzjoni b'kampusijiet fl-Ispazju Komuni tal-Mediterran, bi programmi dwar l-istudji umanistiċi, ix-xjenzi naturali u tekniċi. Din se tibni fuq l-esperjenza tal-istituzzjonijiet ta' edukazzjoni għolja fir-reġjun, u tal-alleanzi tal-Universitajiet Ewropej, bl-użu u l-ikkomplementar tal-azzjonijiet eżistenti ta' bini tal-kapaċità taħt il-programm Erasmus+. Se tippromwovi l-iskambji tal-persunal u tal-istudenti bejn universitajiet u skejjel tan-negozju magħżula mir-reġjun, b'mod inklużiv, u se jkollha l-għan li tiżviluppa kurrikuli/programmi konġunti, lawrji konġunti, kif ukoll attivitajiet edukattivi oħra, bħal skejjel tas-sajf u mikrokredenzjali konġunti.
- **It-tisħiħ tal-mobbiltà tal-istudenti u tal-persunal fl-edukazzjoni għolja** taħt il-programm Erasmus+, kif ukoll il-promozzjoni tal-mobbiltà tar-**riċerkaturi** taħt l-Azzjonijiet Marie Skłodowska-Curie tal-Programm Orizzont Ewropa.
- **L-istabbiliment u l-iżvilupp ulterjuri ta' Ċentri ta' Innovazzjoni u Riċerka**, li jlaqqgħu flimkien l-universitajiet u s-settur privat biex itejbu t-trasferiment tal-għarfien u tat-teknoloġija, bl-involviment ta' innovaturi, negozji ġodda u investituri.
- **L-istabbiliment ta' Ċentru ta' Diplomazija tax-Xjenza Mediterranja** biex jgħaqqad ix-xjenza u l-politika, u biex iħarreġ persunal diplomatiku u tekniku f'negozjati transfruntiera, tfassil konġunt ta' proġetti, u pariri ta' politika bbażati fuq l-evidenza.
- **L-appoġġ għal programmi ta' mentoraġġ interġenerazzjonali** għall-kondiviżjoni tal-għarfien u l-esperjenza maż-żgħażagħ.

It-tnaqqis tad-distakk bejn l-edukazzjoni u t-taħriġ vokazzjonali, minn naħa waħda, **u opportunitajiet ta' impjieg ugwali u deċenti**, min-naħa l-oħra, huwa kruċjali biex tiġi żgurata tranżizzjoni bla xkiel lejn, u fi ħdan, is-swieq tax-xogħol u tissaħħaħ il-kompetittività. Il-promozzjoni tat-tisħiħ tal-pożizzjoni tan-nisa u l-indirizzar tad-differenza bejn il-ġeneri fl-impjiegi huma essenzjali biex jiġi sfruttat il-potenzjal tal-ekonomiji u s-soċjetajiet madwar l-

Ispazju Komuni tal-Mediterran. L-espansjoni tal-**perkorsi tal-migrazzjoni tal-ħaddiema** bejn l-UE u n-Nofsinhar tal-Mediterran, inkluż għall-ħaddiema staġjonali, tibqa' ta' importanza kruċjali biex jitqabblu l-offerta u d-domanda fis-swieq tax-xogħol u jiġi promoss it-tkabbir ekonomiku[14].

It-tnaqqis tad-diskrepanza fil-ħiliet u l-kwalifiki fis-swieq tax-xogħol

L-inizjattiva se jkollha l-għan li tappoġġa t-tranżizzjoni bla xkiel ta' ħaddiema fis-sħab tan-Nofsinhar tal-Mediterran lejn swieq tax-xogħol reġjonali, nazzjonali u internazzjonali. Din se tkopri oqsma differenti ta' impjegabbiltà, b'mod partikolari billi:

- **Tkabbar l-ekosistemi eżistenti tal-Edukazzjoni u t-Taħriġ Tekniku u Vokazzjonali (Technical and Vocational Education and Training, TVET)** billi t-taħriġ vokazzjonali jiġi allinjat mal-ħtiġijiet tas-suq tax-xogħol biex jiġu koperti s-setturi ta' interess reċiproku, inkluż fl-agrikoltura u l-ipproċessar tal-ikel, is-setturi diġitali u kulturali, u t-turiżmu innovattiv.
- **Jingħata appoġġ għall-iżvilupp ta' skemi mmudellati fuq Pjanijiet Nazzjonali ta' Garanzija għaż-Żgħażagħ[15]** imfassla għall-kuntesti reġjonali u lokali biex jiġi żgurat li ż-żgħażagħ isibu opportunitajiet fis-swieq tax-xogħol.
- **Jiġi stabbilit MED Skill Tracker** biex jiddokumenta l-ħiliet miksuba mill-benefiċjarji tal-proġetti tal-UE jew tas-sħab. Il-MED Skill Tracker se jiffaċilita r-rikonoxximent u t-trasferibbiltà tal-ħiliet u jsaħħaħ l-opportunitajiet ta' mobbiltà internazzjonali u ċirkolari taħt programmi u inizjattivi eżistenti[16]. Dan se jikkontribwixxi għas-Sħubijiet ta' Talent.
- **Jitjiebu l-apprendistati ta' kwalità u mudelli mtejba ta' tagħlim ibbażat fuq ix-xogħol**, b'mod partikolari billi tiġi promossa l-parteċipazzjoni tas-sħab tan-Nofsinhar tal-Mediterran fl-Alleanza Ewropea għall-Apprendistati.

I.2. Il-kultura, l-isport u t-turiżmu

Il-Mediterran għandu firxa impressjonanti ta' **wirt kulturali u naturali kemm tanġibbli kif ukoll intanġibbli**. B'aktar minn 60 sit ta' Wirt Dinji tal-UNESCO u xena arkitettonika u artistika kontemporanja dinamika[17], ir-reġjun tan-Nofsinhar tal-Mediterran joffri xhieda qawwija tal-għeruq konġunti tagħna u joffri pedament għall-kooperazzjoni futura permezz tal-kultura, it-turiżmu kulturali sostenibbli, inklużi t-tradizzjonijiet alimentari[18], l-edukazzjoni u l-iżvilupp xprunat mill-wirt.

Is-siti u l-istituzzjonijiet kulturali, kif ukoll il-mużewijiet, jenħtieġ li jkunu aktar minn postijiet tal-mostri, li jaġixxu bħala muturi tal-bidla, l-iżvilupp ekonomiku u t-tkabbir

[14] JRC143548. Il-migrazzjoni għandha effett pożittiv għall-benessri tal-pajjiżi fin-Nofsinhar tal-Mediterran u ttaffi l-pressjoni tas-suq tax-xogħol fl-UE. L-istudju fl-UE jirrappreżenta mezz dejjem aktar importanti ta' dħul fis-suq tax-xogħol tal-UE għaċ-ċittadini mill-viċinat tan-Nofsinhar.
[15] Il-Garanzija għaż-Żgħażagħ imsaħħa - Il-Kummissjoni Ewropea.
[16] Bħal ma huma Erasmus+, Orizzont Ewropa, PRIMA, THAMM+, programmi MPF, Network ta' Konnettività Medusa u bl-appoġġ tal-Osservatorju tal-Ħiliet Mediterranji tal-ETF.
[17] Ċentru tal-Patrimonju Dinji tal-UNESCO - Lista tal-Patrimonju Dinji.
[18] Inkluż permezz tal-estensjoni possibbli tal-proġett AfrIPI - Kooperazzjoni Internazzjonali.

inkluživ, li jkollhom il-potenzjal li jiskattaw ir-riabilitazzjoni u r-rivitalizzazzjoni taż-żoni urbani, kostali u rurali. L-involviment mas-settur pubbliku u privat, kif ukoll mad-donaturi u l-fondazzjonijiet lokali u internazzjonali, huwa kruċjali biex jiġi sfruttat il-potenzjal tagħhom. Permezz tal-promozzjoni tat-turiżmu sostenibbli u l-immaniġġjar ta' siti storiċi, ir-reġjuni jistgħu jiżguraw li l-wirt tagħhom isir sors dejjiemi ta' benefiċċji ekonomiċi u soċjali. Il-protezzjoni tal-arti, il-wirt kulturali u naturali mis-sakkeġġ u t-traffikar (u l-protezzjoni tad-drittijiet tal-artisti kontemporanji) jibqgħu oqsma ta' interess reċiproku.

Is-siti ta' wirt kulturali u l-mużewijiet jistgħu jsiru **spazji għar-riflessjoni u d-djalogu miftuħa għal varjetà ta' komunitajiet,** biex b'hekk jiġu offruti opportunitajiet għar-reżiljenza u l-koeżjoni kulturali **L-arti, il-mużika, il-ħiliet u s-snajja' tradizzjonali u ċ-ċinema għandhom il-kapaċità li** jippromwovu l-fehim reċiproku, id-diversità, l-inklużjoni u l-iżvilupp soċjoekonomiku. Il-Patt se jrawwem azzjonijiet li jinkludu t-tnedija ta' djalogu ta' livell għoli dwar il-kooperazzjoni kulturali, li se jiffoka wkoll fuq il-wirt kulturali.

L-investiment fl-isport isaħħaħ il-koeżjoni, jegħleb id-distakki soċjali u jippromwovi l-inklużjoni. Minbarra l-benefiċċji għas-saħħa u dawk ekonomiċi, għandu rwol ewlieni fl-involviment taż-żgħażagħ u fit-trawwim ta' sens ta' appartenenza. L-avvenimenti sportivi importanti li ġejjin[19], li jlaqqgħu flimkien pajjiżi madwar ir-reġjun joffru opportunitajiet promettenti għall-kooperazzjoni reġjonali, il-konnettività sostenibbli u jgħinu fil-promozzjoni tal-ugwaljanza u n-nondiskriminazzjoni.

L-approfondiment tad-djalogu interreliġjuż jikkontribwixxi għall-fehim reċiproku u l-kooperazzjoni paċifika biex jiġu indirizzati sfidi komuni.

Filwaqt li jibni fuq it-tagħlimiet meħuda minn Erasmus+, Ewropa Kreattiva u Orizzont Ewropa, il-Patt se jesplora toroq biex tissaħħaħ aktar il-kooperazzjoni li tibni fuq inizjattivi eżistenti tal-UE fil-qasam tar-riċerka, il-kultura, iż-żgħażagħ u l-isport.

Inizjattiva Euro-Med għall-kultura, l-isport u t-turiżmu

L-inizjattiva se trawwem network ta' diversi partijiet ikkonċernati tas-settur pubbliku u privat, is-soċjetà ċivili, il-fondazzjonijiet, l-operaturi turistiċi u l-universitajiet biex jippromwovu l-wirt kulturali u l-industrija kreattiva, it-turiżmu kulturali u l-isport, b'mod partikolari permezz ta':

- **Il-ħarsien u l-valorizzazzjoni tal-wirt kulturali**
    - **L-istabbiliment ta' mekkaniżmu ddedikat għall-protezzjoni u l-promozzjoni tal-wirt kulturali tal-Mediterran** billi jinġabru flimkien ir-riżorsi pubbliċi u privati.
    - **Il-ħolqien ta' Perkorsi Kulturali Mediterranji** biex jissaħħaħ l-ispazju kulturali kondiviż tal-Mediterran.
    - **L-estensjoni tal-Ispazju Ewropew Komuni tad-Data għall-Wirt Kulturali** għall-imsieħba tan-Nofsinhar tal-Mediterran, bl-objettiv li tiġi avvanzata d-diġitalizzazzjoni u jiġi ppreservat il-wirt kulturali tagħhom.
- **Il-bini ta' pjattaforma diġitali kollaborattiva "CulturIT"** biex tippromwovi t-tlaqqigħ tal-attivitajiet kulturali.

[19] Bħal-Logħob tal-Mediterran u t-Tazza tad-Dinja 2030

- **L-iżgurar tal-parteċipazzjoni f'avvenimenti kulturali ewlenin u t-titjib tar-residenzi għall-artisti u atturi kulturali oħra,** inkluż permezz ta' networks reġjonali għat-talent.
- **L-iżgurar tal-parteċipazzjoni f'attivitajiet marbuta mal-Kampanja #BeActive u l-Ġimgħa Ewropea tal-Isport** biex titqajjem kuxjenza dwar il-benefiċċji tal-isport għas-saħħa fiżika u mentali.
- **Il-kollaborazzjoni mal-Logħob tal-Mediterran** biex jiżdied aktar il-profil ta' dan l-avveniment stabbilit, b'mod partikolari fost iż-żgħażagħ, biex jiġu promossi l-benefiċċji tal-isport u l-impatt pożittiv tiegħu fil-ġlieda kontra l-isterjotipi u fit-trawwim tal-inklużività.

I.3 Responsabbilizzazzjoni tas-soċjetà ċivili, iż-żgħażagħ u l-komunitajiet lokali

Is-soċjetà ċivili u l-komunitajiet lokali għandhom għeruq fondi fir-realtà fil-prattika. Il-ħidma tagħhom - l-appoġġ lill-komunitajiet lokali fit-twassil ta' servizzi soċjali u komunitarji, fis-sensibilizzazzjoni dwar l-isfidi ewlenin tas-soċjetà, it-titjib fil-parteċipazzjoni demokratika, l-għoti tas-setgħa lin-nisa u liż-żgħażagħ, u fl-appoġġ tal-litteriżmu diġitali - tikkontribwixxi għal soċjetà aktar inklużiva. Huma wkoll kruċjali fit-titjib tas-sitwazzjoni tal-gruppi vulnerabbli, inklużi l-persuni b'diżabilità.

Soċjetà ċivili attiva u mogħtija s-setgħa, flimkien mal-parlamenti u l-istituzzjonijiet pubbliċi, tista' tiffaċilita d-djalogu lokali, u tippermetti tfassil u implimentazzjoni aħjar tal-politiki għall-benefiċċju taċ-ċittadini. **Ambjent medjatiku** b'saħħtu huwa essenzjali biex jiġi żgurat spazju ta' diskussjoni miftuħ u inklużiv. Bl-istess mod, l-avvanz tal-iżvilupp fil-livell reġjonali u lokali permezz ta' approċċi integrati u parteċipattivi jista' jappoġġa tkabbir ibbilanċjat, kemm fiż-żoni urbani kif ukoll f'dawk rurali.

Il-Patt se jsaħħaħ l-isforzi biex jippromwovi ambjent abilitanti għas-soċjetà ċivili u jgħin lill-komunitajiet lokali jibnu l-kapaċità biex iwettqu r-rwoli tagħhom b'mod effettiv.

Responsabbilizzazzjoni tas-soċjetà ċivili, iż-żgħażagħ u l-komunitajiet lokali

L-inizjattiva se jkollha l-għan li tappoġġa soċjetà ċivili vibranti u komunitajiet lokali bħala vetturi ta' żvilupp u koeżjoni soċjali. Dan se jagħti s-setgħa lill-atturi ewlenin li jistgħu jappoġġaw b'mod konkret il-komunitajiet tagħhom, b'mod partikolari permezz ta':

- **L-istabbiliment ta' Assemblea Parlamentari taż-Żgħażagħ għall-Mediterran** biex tiġbor il-vuċi u l-kontribut taż-żgħażagħ.
- **L-appoġġ għall-iżvilupp ta' servizz ċiviku Mediterranju** permezz tal-ħolqien ta' pjattaforma mfassla biex tgħaqqad individwi żgħażagħ fir-reġjun tal-Mediterran ma' firxa wiesgħa ta' opportunitajiet ta' volontarjat kemm fil-pajjiżi tagħhom stess kif ukoll fir-reġjun kollu. Din l-inizjattiva se tibni fuq inizjattivi ta' volontarjat u tikkomplementa inizjattivi oħra ta' mobbiltà, filwaqt li trawwem fehim reċiproku aktar profond fost iż-żgħażagħ fl-Ispazju Komuni tal-Mediterran.
- **L-għoti tas-setgħa lill-organizzazzjonijiet immexxija min-nisa bħala influwenzaturi kruċjali fil-komunitajiet tagħhom** billi jinvolvuhom b'mod attiv fit-tfassil u l-eżekuzzjoni ta' inizjattivi f'diversi setturi, bħat-titjib tal-ħiliet, l-

edukazzjoni għolja, u l-appoġġ għan-negozju. L-azzjoni se tibni wkoll fuq l-esperjenza żviluppata biex tappoġġa negozji ġodda mmexxija min-nisa b'mod partikolari f'żoni rurali u remoti.

- **It-tisħiħ tal-appoġġ għall-organizzazzjonijiet tal-media**, billi jiġu ffaċilitati inizjattivi ta' bini tal-kapaċità, jiġu pprovduti opportunitajiet għal proġetti kollaborattivi u jitrawwem l-iskambju ta' esperjenzi. L-azzjoni se ssaħħaħ il-kooperazzjoni kontinwa tagħna biex nappoġġaw l-influwenzaturi żgħażagħ fir-reġjun.
- **It-tisħiħ tal-mekkaniżmu ta' kooperazzjoni fil-livell lokali**, ispirat mill-approċċ tal-Patt tas-Sindki, għall-promozzjoni tal-inklużjoni soċjali ta' ċittadini ta' kull età fil-livell lokali u muniċipali inkluż għal persuni f'sitwazzjonijiet vulnerabbli.

II. Ekonomiji aktar b'saħħithom, aktar sostenibbli u integrati

Relazzjonijiet kummerċjali u integrazzjoni ekonomika aktar profondi jgħinu biex jiġu żgurati l-istabbiltà u r-reżiljenza ekonomika. L-UE u s-sħab tan-Nofsinhar tal-Mediterran għandhom rabtiet ekonomiċi b'saħħithom u fit-tul u potenzjal enormi biex iżidu aktar l-integrazzjoni ekonomika tas-swieq fir-reġjun kollu biex joħolqu tkabbir sostenibbli u opportunitajiet ta' impjieg. L-ekonomiji tagħna huma komplementari u jistgħu joffru benefiċċji reċiproċi sinifikanti.

Is-suċċess tal-Patt se jiddependi wkoll fuq il-kapaċità li jiġi mobilizzat l-investiment pubbliku u privat fuq skala kbira. **Il-Global Gateway**[20] **fil-Mediterra**n jista' jagħti spinta lill-investimenti intelliġenti, nodfa u siguri fis-setturi diġitali, tal-enerġija, tar-reżiljenza tal-ilma, tal-biedja innovattiva u tat-trasport, filwaqt li jsaħħaħ is-sistemi tas-saħħa, tal-edukazzjoni u tar-riċerka f'allinjament mal-Patt għal Industrija Nadifa tal-UE[21].

II.1. L-opportunitajiet ta' kummerċ u ta' investiment

L-UE hija l-akbar sieħeb kummerċjali tal-Viċinat tan-Nofsinhar (responsabbli għal 41 % tal-kummerċ ta' merkanzija tar-reġjun mad-dinja fl-2024). Is-sħab tan-Nofsinhar tal-Mediterran spiss jindikaw il-ħtieġa li jiġu żviluppati ktajjen tal-valur u li jiġu attirati u miżmuma volumi ogħla ta' investimenti diretti. Fl-istess ħin, il-kummerċ u l-investiment jeħtieġu ambjenti prevedibbli, stabbiltà makroekonomika, konverġenza regolatorja, kif ukoll kundizzjonijiet ekwi bejn is-setturi pubbliċi u privati.

Ir-reġjun jippreżenta opportunitajiet ekonomiċi u kummerċjali sostanzjali, mirfuda mill-kapital uman tiegħu, il-kostijiet kompetittivi tal-enerġija rinnovabbli u tat-trasport, u t-tranżizzjoni diġitali li qed taċċellera. Ir-ristrutturar tal-kummerċ globali jiftaħ opportunitajiet ġodda, peress li n-Nofsinhar tal-Mediterran jista' jkollu rwol fid-diversifikazzjoni tal-ktajjen tal-provvista. Filwaqt li jibni fuq sħubijiet bilaterali, il-Patt se jikkontribwixxi biex tiġi intensifikata l-ħidma konġunta biex jinbena xenarju ekonomiku robust, jiġu promossi l-kummerċ u l-investimenti sostenibbli, u **jiġu integrati aktar il-ktajjen tal-provvista**, inkluż fis-setturi tas-saħħa u tal-agrikoltura kif ukoll fuq enerġiji u teknoloġiji nodfa, ħaġa kruċjali

[20] JOIN (2021) 30.
[21] COM(2025) 85.

biex tingħata spinta lill-kompetittività u lill-prospetti ta' dekarbonizzazzjoni tal-Ispazju Komuni tal-Mediterran. Il-Patt se jsaħħaħ il-kooperazzjoni dwar il-materja prima kritika biex jiżgura ktajjen tal-provvista reżiljenti, trasparenti u sostenibbli f'setturi ewlenin, bħall-fertilizzanti.

Il-modernizzazzjoni u t-tisħiħ tar-relazzjonijiet kummerċjali u ta' investiment għal tkabbir aktar inklużiv, reżiljenti u sostenibbli

L-inizjattiva għandha l-għan li tisfrutta l-potenzjal ta' **arranġamenti kummerċjali eżistenti**[22] u li ddaħħal inizjattivi ġodda għat-tisħiħ tal-integrazzjoni ekonomika, speċjament permezz ta':

- **L-appoġġ għall-modernizzazzjoni tar-relazzjonijiet kummerċjali bilaterali b'mod aktar flessibbli u mmirat**, permezz ta' forom ġodda ta' involviment f'setturi ewlenin ta' interess reċiproku, filwaqt li tiġi żgurata l-implimentazzjoni effettiva tal-impenji biex jitneħħew l-ostakli mhux tariffarji għall-kummerċ, sabiex tiżdied il-prevedibbiltà u tinbena l-fiduċja tal-investituri.
- **L-esplorazzjoni** ta' **Ftehimiet ta' Faċilitazzjoni tal-Investiment Sostenibbli** ma' sħab interessati għall-attirazzjoni ta' investiment dirett barrani (IDB).

L-inizjattiva se tippromwovi u tattira l-investiment biex tappoġġa ekonomiji innovattivi u diġitali u ssaħħaħ l-integrazzjoni tal-katina tal-provvista, b'mod partikolari permezz ta':

- **It-titjib tal-ambjent tan-negozju u tal-investiment, il-konverġenza regolatorja, u s-simplifikazzjoni tal-proċeduri doganali,** inkluż permezz ta' assistenza teknika biex jiġu appoġġati r-riformi ekonomiċi tal-pajjiżi sħab[23].
- **L-espansjoni tal-pjattaformi ta' investiment nazzjonali u tematiċi**, li jlaqqgħu flimkien is-settur privat, l-IFIs u l-istituzzjonijiet finanzjarji nazzjonali.

II.2. L-isfruttar tal-ekosistemi tal-istart-ups

Minkejja ħafna sfidi strutturali, ir-reġjun tan-Nofsinhar tal-Mediterran esperjenza żieda fl-attività intraprenditorjali, li tiddependi fuq popolazzjoni żagħżugħa, teknoloġikament konxaja u interess dejjem jikber tal-investituri. **Id-diversifikazzjoni gradwali u t-trasformazzjoni strutturali tal-ekonomija qed iseħħu fil-livell lokali**, inklużi kemm iż-żoni urbani kif ukoll dawk rurali, li joħolqu opportunitajiet ġodda biex jiġu żviluppati ktajjen tal-valur nazzjonali u reġjonali filwaqt li tiżdied il-komplementarjetà għall-integrazzjoni ekonomika. Sabiex dan il-potenzjal jiġi sfruttat bis-sħiħ, huwa essenzjali li jiġu appoġġati l-produzzjoni u n-negozji lokali, inkluż fl-agrikoltura. Dan se jirrikjedi aktar esplorazzjoni tar-rwol tal-intraprenditorija soċjali lokali u mudelli ta' negozju alternattivi bħala muturi ewlenin ta' tkabbir ekonomiku inklużiv u sostenibbli.

[22] Dawn jinkludu l-Konvenzjoni Pan-Ewro-Mediterranja dwar ir-regoli preferenzjali tal-oriġini.
[23] Inkluż fil-kuntest tal-assistenza makrofinanzjarja tal-UE fejn rilevanti.

StartUp4Med

L-inizjattiva se tisfrutta l-potenzjal tat-tkabbir u l-ħolqien tal-impjiegi tan-negozji ġodda, u l-intrapriżi mikro, żgħar u ta' daqs medju (Micro, Small and Medium-Sized Enterprises, MSMEs)[24], filwaqt li tipprovdi opportunitajiet biex tiġi estiża l-parteċipazzjoni ekonomika, b'mod partikolari għaż-żgħażagħ u n-nisa. Se tistabbilixxi rabtiet ma' mekkaniżmi settorjali eżistenti[25] u tallinja mal-Istrateġija tal-UE dwar in-Negozji l-ġodda u n-Negozji li qed jespandu[26]. Dan se jinkiseb permezz ta':

- **It-twaqqif ta' mekkaniżmu reġjonali ta' appoġġ għan-negozji ġodda** biex jittejjeb l-aċċess għall-finanzi u l-mobilizzazzjoni tal-investiment. L-istituzzjonijiet finanzjarji Ewropej, permezz ta' approċċ ta' Tim Ewropa, se jiġu mobilizzati flimkien ma' mezzi ta' finanzjament alternattivi, bħal self għall-unur, finanzjament kollettiv, u finanzjament imħallat[27].
- **It-twaqqif ta' programm Miftuħ għan-Negozju** indirizzat lejn is-settur privat biex jidentifika oqsma ta' tħassib u jiffaċilita s-simplifikazzjoni legali u regolatorja.
- **L-iżvilupp ta'** Sett ta' **Għodod ta' Politika** biex tiġi promossa l-formalizzazzjoni tal-MSMEs, inkluż permezz ta' proċeduri amministrattivi simplifikati, inċentivi finanzjarji, u rabtiet ta' protezzjoni soċjali. Il-mikroimprendituri informali se jibbenefikaw minn appoġġ immirat bħall-ikkowċjar, l-assistenza legali u ċ-ċertifikazzjoni tal-ħiliet.

II.3. L-infrastruttura diġitali u ċ-ċibersigurtà

Ir-rivoluzzjoni diġitali u tal-intelliġenza artifiċjali (IA) qed issawwar mill-ġdid l-ekonomiji u s-soċjetajiet. Hemm inċentiv qawwi ta' sħubija f'dan il-qasam biex jiġi sfruttat il-potenzjal tas-soluzzjonijiet diġitali, tad-data u tal-IA biex jissaħħu l-kompetittività u l-effiċjenza tal-ekonomiji u s-soċjetajiet tagħna, filwaqt li jiġu żgurati wkoll is-sigurtà, is-sovranità u l-allinjament mal-valuri ewlenin, id-drittijiet tal-bniedem u l-prinċipji ta' governanza tajba.

Interkonnessjoni vera permezz ta' infrastrutturi diġitali siguri u affidabbli madwar il-Mediterran hija għan fundamentali mhux biss biex l-ekonomiji u ċ-ċittadini tagħna jitqarrbu lejn xulxin iżda wkoll biex jiżdiedu s-sigurtà kondiviża u l-komunikazzjoni bla xkiel. Il-flussi tad-data huma vitali għall-iżvilupp ekonomiku u tas-soċjetà u se jiftħu opportunitajiet ġodda għan-nies, għan-negozji u għall-organizzazzjonijiet madwar il-Mediterran.

It-titjib tal-aċċess għas-servizzi pubbliċi online, it-tressiq ta' soluzzjonijiet ta' governanza elettronika u ta' infrastruttura pubblika diġitali (digital public infrastructure, DPI), l-iżgurar ta' infrastruttura kritika, it-titjib tal-governanza u r-regolamenti diġitali u l-protezzjoni tad-drittijiet diġitali jibqgħu ta' importanza kbira f'dan il-kuntest.

---

[24] Skont l-istatistika tal-Bank Dinji, il-MSMEs fin-Nofsinhar tal-Mediterran jammontaw għal 90 % tal-għadd totali ta' negozji u jikkontribwixxu għal żewġ terzi tal-PDG u 75 % tal-impjiegi.

[25] BlueInvest huwa miftuħ għal negozji ġodda innovattivi tal-ekonomija blu u SMEs tat-teknoloġija mill-Med.

[26] COM(2025) 270.

[27] Il-mekkaniżmu Reġjonali għan-Negozji l-Ġodda jista' jisfrutta l-esperjenza tal-Kunsill Ewropew tal-Innovazzjoni - Finanzjament tal-Kapital ta' Riskju tal-EIC biex jappoġġa l-Innovazzjoni fit-Teknoloġija Profonda Ewropea b'mod partikolari għall-pajjiżi fir-reġjun assoċjat ma' Orizzont Ewropa u diġà qed jibbenefikaw minnu.

Id-disponibbiltà ta' data u informazzjoni miftuħa mis-sistemi spazjali li huma proprjetà tal-UE, bħal Copernicus, abilitati minn infrastrutturi diġitali, tista' tikkontribwixxi biex jiżdiedu l-opportunitajiet ta' negozju fir-reġjun.

Offerta ta' Negozju Teknoloġiku għal ekonomiji integrati diġitali u tad-data

L-inizjattiva għandha l-għan **li tressaq 'l quddiem Offerta tan-Negozju tat-Teknoloġija** għall-imsieħba tan-Nofsinhar tal-Mediterran[28], b'mod partikolari permezz ta':

- **L-appoġġ għall-introduzzjoni ta' infrastruttura diġitali sigura u affidabbli fl-oqsma tas-sistemi ta' kejbils taħt il-baħar, tan-networks 5G, tal-konnettività tal-broadband rurali, u tal-infrastrutturi taċ-ċentri tad-data** permezz ta':
    - **Il-konnessjoni tal-pajjiżi interessati kollha fir-reġjun permezz ta' sistemi ta' kejbils sottomarini bħal Medusa u Blue-Raman,** bil-possibbiltà li dan jiġi estiż ukoll għas-sħab tal-Golf. Dan se jiffaċilita l-iskambju sigur u bla xkiel tad-data, inkluż permezz ta' interkonnessjonijiet ma' inizjattivi eżistenti bħall-Kuritur Diġitali UE-Afrika - Indja, li jorbotha wkoll mal-IMEC u t-T-MED.
    - **L-offerta ta' appoġġ tekniku u finanzjarju għall-introduzzjoni ta' 5G u ċentri tad-data siguri u fdati** fir-reġjun billi jiġu involuti l-IFIs, l-istituzzjonijiet finanzjarji tal-UE u dawk nazzjonali, **f'konformità mas-Sett ta' Għodod tal-5G u leġiżlazzjoni oħra relevanti[29]** u pprovduti minn fornituri ta' tagħmir fdati.
- **It-tnedija ta' programm reġjonali għall-bini tal-kapaċità tat-telekomunikazzjoni u l-esplorazzjoni tal-potenzjal għal oqsfa xierqa ta' telekomunikazzjoni, inkluż kooperazzjoni fejn jidħol roaming,** fost l-imsieħba interessati tan-Nofsinhar tal-Mediterran.
- Filwaqt li jibnu fuq il-mudell tal-**Hubs ta' Innovazzjoni Diġitali tal-UE u l-fabbriki tal-IA tal-UE[30], li jaċċelleraw l-akkumulazzjoni ta' ekosistemi tal-IA,** inkluż l-użu tal-IA u tal-infrastruttura tad-data u jappoġġaw lill-universitajiet, lill-SMEs, lill-industrija u lin-negozji ġodda biex jiżviluppaw u japplikaw l-IA f'diversi setturi bħall-manifattura, il-kura tas-saħħa, l-agrikoltura, jew il-klima.
- **Il-kondiviżjoni tal-għarfien espert u soluzzjonijiet konkreti ta' governanza elettronika fl-oqsma tal-identitajiet diġitali u tad-DPI permezz ta':**
    - L-użu ta' **servizzi fiduċjarji b'sors miftuħ, l-identità diġitali**, u **soluzzjonijiet ta' DPI** siguri u konformi mal-protezzjoni tad-data.
    - Is-simplifikazzjoni tal-iskambji transfruntiera tal-gvern u tan-negozju filwaqt li tiġi ffaċilitata wkoll il-mobbiltà taċ-ċittadini.
- **Iż-żieda fl-iskambji tekniċi u l-kooperazzjoni dwar iċ-ċibersigurtà**, inkluż biex tiġi appoġġata l-kapaċità tad-**detezzjoni, it-tħejjija u r-rispons għat-theddid u l-inċidenti taċ-ċibersigurtà**.

[28] F'konformità mal-Istrateġija Diġitali Internazzjonali tal-UE, JOIN(2025) 140.
[29] Sett ta' għodod tal-UE għas-sigurtà tal-5G
[30] Fabbriki tal-IA | Shaping Europe's digital future.

II.4. L-investiment fl-enerġija rinnovabbli u fit-teknoloġija nadifa

Il-Mediterran huwa hotspot tat-**tibdil fil-klima u tal-bijodiversità**, f'riskju minn **sfidi u pressjonijiet ambjentali dejjem jiżdiedu**. Il-Patt se **jistabbilixxi aġenda komuni biex jiġi sfruttat il-potenzjal tal-enerġija rinnovabbli tan-Nofsinhar tal-Mediterran u dan iwassal għal rebħa tripla:** l-aċċellerazzjoni tad-dekarbonizzazzjoni reġjonali, it-titjib tas-sigurtà tal-enerġija u t-tisħiħ tal-kompetittività industrijali. **Tranżizzjoni lejn mudell tal-enerġija effiċjenti, affidabbli u sostenibbli hija essenzjali għar-reġjun.** F'konformità mal-Patt għal Industrija Nadifa, ekonomija ċirkolari effiċjenti fir-riżorsi, inkluż l-iżvilupp tal-enerġija rinnovabbli u l-manifattura tat-teknoloġija nadifa, toffri benefiċċji soċjoekonomiċi sinifikanti u tattira l-IDB. Dawn l-objettivi se jiġu segwiti permezz ta' oqfsa kummerċjali bilaterali flessibbli u modernizzati u forom ġodda ta' involviment, bħal ftehimiet ta' faċilitazzjoni tal-investiment sostenibbli u sħubijiet dwar kummerċ u investiment nodfa fil-kuntest tal-inizjattiva Trans-Mediterranja dwar l-Enerġija Rinnovabbli u t-Teknoloġija Nadifa. Dan se jiġi żviluppat ukoll permezz ta' kooperazzjoni aktar qawwija mas-sħab tal-Golf, kif ukoll mal-Afrika sub-Saħarjana.

Inizjattiva Trans-Mediterranja għall-Enerġija Rinnovabbli u t-Teknoloġija Nadifa (T-MED)

L-inizjattiva se tappoġġa l-kooperazzjoni trans-Mediterranja ta' benefiċċju reċiproku billi tavvanza t-tranżizzjoni domestika tal-enerġija u l-iżviluppi tat-teknoloġija nadifa fis-sħab tan-Nofsinhar tal-Mediterran, filwaqt li toħloq opportunitajiet ekonomiċi u tiffaċilita l-kummerċ tal-enerġija rinnovabbli u s-sħubijiet industrijali fir-reġjun kollu, b'mod partikolari permezz ta':

- **L-istabbiliment** ta' Pjattaforma ta' Investiment T-MED, li se sservi bħala għodda ta' koordinazzjoni biex tiġi żviluppata sensiela ta' proġetti fil-ġenerazzjoni tal-enerġija rinnovabbli, fl-infrastruttura tal-grilja, inklużi l-grilji domestiċi tat-trażmissjoni u tad-distribuzzjoni fis-sħab tan-Nofsinhar tal-Mediterran, li huma relatati ma' Proġetti ta' Interess Reċiproku identifikati skont ir-Regolament TEN-E, u l-manifattura tat-teknoloġija nadifa. Il-pjattaforma se tlaqqa' flimkien promoturi tal-proġetti, IFIs, istituzzjonijiet finanzjarji tal-UE u nazzjonali, strumenti finanzjarji tal-UE u investituri privati biex jikkatalizzaw investiment fuq skala kbira b'enfasi fuq soluzzjonijiet ta' taħlit u tneħħija tar-riskji.
- **Il-ħolqien ta' mekkaniżmu regolatorju ddedikat** biex jappoġġa lis-sħab tan-Nofsinhar tal-Mediterran fl-implimentazzjoni ta' riformi mmirati regolatorji u speċifiċi għas-settur tal-enerġija[31] marbuta mal-prontezza għall-investiment u l-aċċess għall-istrumenti finanzjarji tal-UE.
- **L-immudellar ta' sistemi tal-enerġija** biex jiġu vvalutati aħjar l-impatti ekonomiċi, tas-sostenibbiltà u tas-sigurtà ta' penetrazzjoni ogħla ta' sorsi ta' enerġija rinnovabbli kif ukoll proġetti ġodda ta' infrastruttura tal-enerġija għar-reġjun.

[31]Dawn jistgħu jinkludu l-aċċess għall-grilja għal partijiet terzi, ftehimiet dwar ix-xiri tal-enerġija, it-trasparenza u r-riforma tat-tariffi inklużi r-riflettività tal-kostijiet, is-separazzjoni, il-liberalizzazzjoni tas-swieq bl-ingrossa u bl-imnut, il-kummerċ transfruntier u l-integrazzjoni reġjonali).

- **L-għoti ta' aċċess għal Strument ta' Appoġġ Tekniku**, li jservi bħala portal uniku għall-enerġija rinnovabbli, l-effiċjenza enerġetika, l-elettrifikazzjoni u l-assistenza teknika nadifa relatata mat-teknoloġija.
- **L-istabbiliment ta' programm ta' appoġġ għall-kummerċ għaċ-ċertifikazzjoni u għall-enerġija rinnovabbli** li jippermetti l-kummerċ transfruntier fl-elettriku rinnovabbli u l-idroġenu rinnovabbli. Se jitnieda **manwal prattiku** biex jiggwida l-implimentazzjoni tal-iskemi ta' ċertifikazzjoni u tal-Garanziji tal-Oriġini transfruntiera pilota[32].
- **It-tisħiħ tal-kollaborazzjonijiet industrijali fit-teknoloġija nadifa** biex jitrawmu sħubijiet industrijali robusti bejn il-kumpaniji Ewropej u tan-Nofsinhar tal-Mediterran fil-ktajjen tal-valur kritiċi. Dan jista' jinkludi l-enerġija solari u mir-riħ, l-elettrolizzaturi u l-produzzjoni tal-idroġenu nadif, kif ukoll it-teknoloġiji tat-tisħin u t-tkessiħ, it-teknoloġiji tal-grilja u tal-ħżin, il-pompi tas-sħana u t-teknoloġiji tal-effiċjenza enerġetika fis-setturi industrijali u tal-bini.
- **L-għoti ta' appoġġ** biex jiġu **stabbiliti fil-konkret organizzazzjonijiet kummerċjali Ewropej tal-enerġija u tan-negozju fit-teknoloġija nadifa**, **speċifiċi għall-pajjiżi.** Dan jista' jsir f'kooperazzjoni man-Netwerk Enterprise Europe (EEN) u r-raggruppamenti industrijali Ewropej. Se tiġi stabbilita p**jattaforma ddedikata għall-partijiet ikkonċernati** biex jiġu identifikati setturi ta' prijorità, jiġu żviluppati pjanijiet ta' azzjoni komprensivi u reattivi għal kwistjonijiet ta' ġeneru, u jiġi involut b'mod attiv is-settur privat tal-UE. Din il-pjattaforma se jkollha wkoll rwol ċentrali fl-iffaċilitar tal-opportunitajiet ta' koinvestiment u fin-negozjar ta' ftehimiet tax-xiri li jirfdu l-kollaborazzjoni fit-tul f'sinerġija u komplementarjetà mal-Pjattaforma tal-UE dwar l-Enerġija u l-Materja Prima.
- **L-iżvilupp ta' Aġenda tal-Ħiliet T-MED**[33] li se tkun strumentali biex biha jiġu indirizzati lakuni fil-forza lavorattiva u tal-ġeneru u sabiex it-taħriġ jiġi alinjat mal-ħtiġijiet tal-industrija u tal-impjegati.

II.5 Lejn Mediterran sostenibbli u reżiljenti

It-tibdil fil-klima, it-tniġġis u t-telf tal-bijodiversità jaffettwaw ħafna r-reġjun tal-Mediterran u r-reżiljenza tiegħu. It-tranżizzjoni lejn enerġija nadifa tirrappreżenta wkoll opportunità biex tingħata spinta lill-kompetittività sostenibbli fir-reġjun. Il-Patt se jippermetti li jiġu sfruttati l-benefiċċji li jirriżultaw minn tali tranżizzjoni, filwaqt li jindirizza l-impatti dejjem akbar tat-tibdil fil-klima u d-degradazzjoni ambjentali, inkluż fil-qafas ta' Trattat Dinji dwar it-tniġġiż mill-plastik li jista' jsir. Il-Patt se jindirizza wkoll il-vulnerabbiltà tar-reġjun għat-tibdil fil-klima u d-degradazzjoni ambjentali billi jappoġġa l-ippjanar effettiv u jimmobilizza l-flussi ta'

[32] Se tkun meħtieġa kooperazzjoni regolatorja mal-pajjiżi tan-Nofsinhar tal-Mediterran biex tippermetti l-adozzjoni ta' rekwiżiti kemm għall-elettriku rinnovabbli kif ukoll għall-fjuwils, kompatibbli mal-qafas tal-UE. Se jkunu meħtieġa ftehimiet speċifiċi ma' pajjiżi terzi biex jippermettu r-rikonoxximent reċiproku tal-garanziji tal-oriġini.

[33] Azzjoni marbuta ma' sħubijiet eżistenti dwar l-enerġija rinnovabbli (Patt għall-Ħiliet) u proġetti relatati tal-Erasmus+ bħal SHOREWINNER.

finanzjament disponibbli għal investimenti sostenibbli, kemm internazzjonali kif ukoll domestiċi, privati u pubbliċi.

Sħubija għal tranżizzjoni nadifa, tkabbir sostenibbli u reżiljenza

L-inizjattiva għandha l-għan li tappoġġa l-kooperazzjoni reġjonali u s-sħubijiet lokali fejn jidħol l-ambjent, inkluż fil-kuntest tal-Konvenzjoni ta' Barċellona[34], u fejn tidħol il-klima, billi jitmexxa 'l quddiem l-iżvilupp ekonomiku ta' tranżizzjoni nadifa u reżiljenti għat-tibdil fil-klima, b'mod partikolari permezz ta':

- **It-tisħiħ tal-kollaborazzjoni** mas-sħab interessati tan-Nofsinhar tal-Mediterran **dwar is-soluzzjonijiet klimatiċi**, permezz tad-djalogu u bil-promozzjoni tal-kondiviżjoni tal-għarfien kif ukoll l-għoti ta' assistenza teknika mmirata dwar l-istrumenti għall-mitigazzjoni tat-tibdil fil-klima, inkluż l-ipprezzar tal-karbonju.
- **L-iżvilupp ta' riżervi ta' investiment għall-adattament għat-tibdil fil-klima** billi jissaħħu l-kapaċitajiet nazzjonali u lokali biex jiġu żviluppati u implimentati proġetti, filwaqt li jiġu sfruttati s-sħubijiet mal-IFIs, il-fondi għall-klima, u l-partijiet ikkonċernati privati.
- **L-istabbiliment ta' pjan reġjonali biex jiġu ffaċilitati l-investimenti** fit-trattament modern tal-ilma mormi u l-ġestjoni tal-iskart solidu.
- **It-tnedija ta' Sħubijiet ġodda għar-Reżiljenza tal-Ilma** biex tissaħħaħ il-kooperazzjoni dwar il-ġestjoni integrata tar-riżorsi tal-ilma, b'mod partikolari l-użu mill-ġdid tal-ilma.
- **It-tisħiħ tal-inizjattiva Green Forward**, li tagħti s-setgħa b'mod partikolari lill-SMEs, biex jippromwovu l-ekonomija ċirkolari u l-effiċjenza fir-riżorsi, jeliminaw il-plastik li jintuża darba biss, tappoġġa l-bijoekonomija u tippromwovi djalogu regolatorju dwar iċ-ċirkolarità, inkluż pereżempju fejn jidħlu t-tessuti.
- **L-appoġġ għall-implimentazzjoni konġunta tal-Qafas Globali tal-Bijodiversità** b'mod partikolari l-implimentazzjoni ta' Strateġiji u Pjanijiet ta' Azzjoni Nazzjonali għall-Bijodiversità, u l-ħolqien, l-espansjoni u l-ġestjoni ta' żoni protetti, b'mod partikolari żoni tal-baħar protetti.

II.6. Il-promozzjoni ta' ekonomija blu sostenibbli

Fil-Baħar Mediterran miljuni jaqilgħu l-għajxien tagħhom, iżda huwa qed jiffaċċja pressjoni ambjentali u ekonomika dejjem akbar. Il-Patt se jrawwem ekonomija blu ġusta, sostenibbli u kompetittiva f'konformità mal-**Patt Ewropew dwar l-Oċeani**[35], inkluż fil-qafas tad-Dikjarazzjoni Ministerjali MedFish4ever li jmiss, li ssawwar il-Kummissjoni Ġenerali tas-Sajd għall-Mediterran (GFCM) li jmiss lil hinn mill-2027. Barra minn hekk, f'konformità mal-**Istrateġija tal-UE għar-Reżiljenza tal-Ilma**[36], il-Patt se jsaħħaħ il-governanza tal-ilma u jippromwovi l-użu effiċjenti u sostenibbli tal-ilma permezz tar-rabta bejn l-ekosistemi tal-ilma, l-enerġija u l-ikel.

---

[34] Il-Konvenzjoni ta' Barċellona u l-Protokolli | UNEPMAP.
[35] COM(2025) 281.
[36] COM(2025) 280.

Is-saħħa u l-ġid blu tal-Mediterran

L-inizjattiva għandha l-għan li tirrestawra r-riżorsi naturali tal-ekosistemi tal-Mediterran, issaħħaħ ir-reżiljenza tagħhom, ittejjeb is-sostenibbiltà tal-prattiki tas-sajd u tal-akkwakultura u l-governanza internazzjonali tas-sajd, kif ukoll tagħti spinta lill-innovazzjoni tat-teknoloġija blu, b'mod partikolari permezz ta':

- **L-appoġġ għall-investimenti f'soluzzjonijiet tal-ekonomija blu sostenibbli** permezz tas-Sħubija Mediterranja Blu u l-pjattaforma BlueInvest.
- **It-tnedija tal-Komunità ta' Prattika għall-Ekonomija Blu tal-UE**[37] biex toffri gwida bbażata fuq il-ġbir tad-data, l-iżvilupp ta' standards tad-data, metodoloġiji, kif ukoll analiżi u riċerka.
- **It-tisħiħ tad-diplomazija dwar l-oċeani** biex naħdmu flimkien mas-sħab tan-Nofsinhar tal-Mediterran fil-promozzjoni tal-aderenza mal-istandards ta' governanza internazzjonali[38] u fit-titjib tal-oqfsa legali relatati mal-ġestjoni reġjonali tas-sajd.
- **L-iżvilupp ta' proġett ġdid biex jiżdiedu l-kapaċitajiet ta' kontroll u spezzjoni tal-istati kostali** sabiex tissaħħaħ il-governanza tas-sajd reġjonali u jiġi miġġieled is-sajd illegali, mhux irrappurtat u mhux irregolat (illegal, unreported, unregulated, IUU) permezz tal-bini tal-kapaċità, fil-monitoraġġ, fil-kontroll u fis-sorveljanza.
- **It-tisħiħ tal-kooperazzjoni reġjonali biex jiġi żgurat użu aktar koerenti u sostenibbli tal-ispazju tal-baħar permezz tal-ippjanar spazjali marittimu,** bħala faċilitatur għall-protezzjoni tan-natura u l-koeżistenza tal-attivitajiet fuq il-baħar.
- **It-tnedija tal-inizjattiva "Mill-Ilma sas-Suq",** biex jiġu appoġġati l-produtturi, il-kooperattivi u l-assoċjazzjonijiet fis-settur akkwatiku biex jespandu l-valur miżjud tal-produzzjoni tagħhom, itejbu l-ipproċessar u jilħqu suq ġdid, inkluż l-aċċess għall-finanzi u l-investiment.
- **It-tisħiħ tar-rabta bejn ir-riċerka u l-innovazzjoni konġunta dwar l-ekosistemi tal-ilma, l-enerġija u l-ikel (water, energy, food, ecosystems, WEFE)** bħala pass ulterjuri wara PRIMA[39].
- **L-espansjoni tal-"Missjoni tal-Mediterran Blu"[40] għar-restawr u r-reżiljenza,** l-għoti ta' soluzzjonijiet ta' riċerka u innovazzjoni għar-restawr tal-Baħar Mediterran u l-ekosistemi u l-bijodiversità tal-ilma, it-twaqqif tat-tniġġis fil-baħar u minn sorsi bbażati fuq l-art, it-tnaqqis tal-istorbju tal-oċeani, iż-żieda tar-reżiljenza għall-klima u l-ilma, u t-tħejjija tal-komunitajiet kostali għal avvenimenti estremi.

II.7. Trasport sostenibbli u konnettività akbar

Il-konnettività tajba hija kruċjali għal reġjun biex fih jiġu appoġġati l-kummerċ u s-setturi emerġenti filwaqt li tingħata spinta lid-dekarbonizzazzjoni tal-attivitajiet ekonomiċi. L-Ispazju Komuni tal-Mediterran spiss ibati minn frammentazzjoni tat-trasport u regolatorja, nuqqas ta' investiment, u nuqqas ta' kapaċità tal-ippjanar. Dan għandu

[37] L-Osservatorju tal-Ekonomija Blu tal-Unjoni Ewropea.
[38] B'mod partikolari biex jiġi ratifikat u implimentat il-Ftehim BBNJ.
[39] Sħubija għar-Riċerka u l-Innovazzjoni fiż-Żona tal-Mediterran.
[40] BlueMissionMed

implikazzjonijiet sostanzjali għall-mobbiltà transfruntiera tal-persuni, l-oġġetti u s-servizzi. Għalhekk huwa vitali li jiġu indirizzati l-lakuni fil-kapaċità u l-allinjament ħażin regolatorju fl-oqsma tad-dwana, l-effiċjenza, is-sikurezza, is-sigurtà, u l-istandards ambjentali. Dan se jagħmilha aktar faċli li jintlaħaq l-objettiv li jiġi estiż in-Network Trans-Ewropew tat-Trasport (TEN-T) tal-UE u, fejn rilevanti, li tiżdied aktar il-konnettività ma' reġjuni ġirien, bħall-Golf u lil hinn minnu. B'mod partikolari, aktar koordinazzjoni u espansjoni tal-Kuritur Ekonomiku bejn l-Indja u l-Lvant Nofsani u l-Ewropa (India-Middle East-Europe Corridor, IMEC) itejbu t-trasport affidabbli u l-konnettività diġitali sigura fil-Mediterran, filwaqt li jikkontribwixxu għas-sigurtà ekonomika tar-reġjun.

Trasport sostenibbli għal reġjun konness aħjar

L-inizjattiva għandha l-għan li tipprovdi soluzzjonijiet tat-trasport affidabbli u sostenibbli, b'mod partikolari permezz ta':

- **It-tisħiħ ta' sforzi konġunti għall-promozzjoni tal-produzzjoni u l-adozzjoni** ta' fjuwils **rinovabbli u baxxi fil-karbonju għat-trasport** (fil-qasam marittimu u dak tal-avjazzjoni), f'konformità mal-prinċipji stabbiliti mir-regolamenti tal-UE dwar il-Fjuwils Sostenibbli tal-Avjazzjoni[41], dwar il-Fjuwils Sostenibbli Marittimi[42] u fl-Istrateġija tal-UE dwar il-Portijiet[43]. Dan se jinkludi wkoll sforzi ta' allinjament ta' prattiki sostenibbli f'konformità mal-istandards internazzjonali (ICAO, IMO), u b'hekk jiġu appoġġati wkoll l-atturi fil-Mediterran fl-isforzi tagħhom għall-prevenzjoni tat-tniġġis mill-vapuri kif ukoll l-inkoraġġiment ta' sforzi ta' kooperazzjoni permezz tal-Konvenzjonijiet reġjonali dwar il-Baħar[44] biex jitrawwem Spazju Komuni tal-Mediterran nadif, sigur u sikur.
- **It-titjib tal-konnettività madwar ir-reġjun permezz tal-espansjoni tal-konnessjonijiet tat-trasport multimodali u permezz ta' interoperabbiltà u allinjament regolatorju mtejba**, biex b'hekk isir progress lejn l-estensjoni tat-TEN-T għall-pajjiżi tan-Nofsinhar tal-Mediterran u b'rabta wkoll mal-IMEC, it-T-MED u l-Afrika sub-Saħarjana. Il-konnessjoni tal-portijiet ma' modi oħra ta' trasport b'livell baxx ta' emissjonijiet tal-karbonju se tipprovdi integrazzjoni aħjar taċ-ċentri kostali mas-swieq interni. Jista' jiġi ggarantit titjib fl-allinjament regolatorju billi jiġu appoġġati proġetti ta' assistenza teknika u djalogu politiku msaħħaħ.
- **It-titjib tal-konnettività bl-ajru**, f'konformità mal-istandards ambjentali, permezz ta' ħidma kontinwa fuq ftehimiet eżistenti jew ġodda dwar it-trasport bl-ajru fil-livell tal-UE mas-sħab tan-Nofsinhar tal-Mediterran u l-appoġġ għas-suq uniku Afrikan tat-trasport bl-ajru.

---

41 PE/29/2023/REV/1, ir-Regolament (UE) 2023/2405.
42 PE/26/2023/INIT, ir-Regolament (UE) 2023/1805.
43 P9 TA(2024)0025 – It-tiswir ta' strateġija portwarja komprensiva Ewropea.
44 Diversi Stati Membri tal-UE (il-Kroazja, Ċipru, Franza, il-Greċja, l-Italja, Malta, is-Slovenja u Spanja) kif ukoll l-Alġerija, l-Eġittu, Iżrael, il-Libanu, il-Libja, il-Marokk, is-Sirja u t-Tuneżija huma parteċipanti fiċ-Ċentru Reġjonali ta' Rispons f'Emerġenza ta' Tniġġis tal-Baħar għall-Baħar Mediterran (Regional Marine Pollution Emergency Response Centre, REMPEC), amministrat mill-Organizzazzjoni Marittima Internazzjonali (IMO) u li jopera taħt il-qafas tal-Konvenzjoni ta' Barċellona amministrata mill-UNEP.

- **L-appoġġ għal proġetti ta' mobbiltà urbana u rurali b'għarfien espert u teknoloġija tal-UE** biex jikkomplementaw l-isforzi li saru fuq it-trasport multimodali billi jiġi implimentat il-kunċett ta' nodi urbani TEN-T[45] u tiġi promossa s-sostenibbiltà - inkluż permezz tal-adattament u l-mitigazzjoni tat-tibdil fil-klima - u l-abitabbiltà fil-bliet li qed jespandu malajr fil-Mediterran.

II.8. Tfassil ta' politika bbażat fuq l-evidenza u kondiviżjoni tal-għarfien

Il-promozzjoni tat-tfassil tal-politika bbażat fuq l-evidenza u l-kondiviżjoni tal-għarfien tibqa' ta' importanza kruċjali. B'mod partikolari, is-sistema Copernicus tal-UE toffri servizzi dwar l-istat tal-ambjent tad-Dinja, abbażi ta' politika ta' data sħiħa, ħielsa u miftuħa u għalhekk tista' tappoġġa t-teħid ta' deċiżjonijiet ibbażat fuq l-evidenza. Barra minn dan, id-disponibbiltà ta' statistika u data uffiċjali rilevanti u komparabbli hija essenzjali għat-teħid ta' deċiżjonijiet u ta' politika bbażati fuq l-evidenza.

Il-kondiviżjoni tal-għarfien u tal-istatistika għal teħid ta' deċiżjonijiet aħjar

L-inizjattiva għandha l-għan li ttejjeb l-istatistika, l-għarfien u l-kondiviżjoni tad-data bejn l-UE u s-sħab tan-Nofsinhar tal-Mediterran, b'mod partikolari permezz ta':

- **L-istabbiliment ta' mekkaniżmu ad hoc** għall-iskambju ta' informazzjoni u għall-valutazzjoni tal-impatti transfruntiera tal-leġiżlazzjoni rispettiva.
- **L-iżvilupp ulterjuri tal-kooperazzjoni** mal-Istituti Nazzjonali tal-Istatistika tal-pajjiżi tan-Nofsinhar tal-Mediterran **biex jipprovdu statistika u data uffiċjali rilevanti u komparabbli** dwar l-oqsma koperti mit-tliet pilastri tal-Patt.
- Il-kondiviżjoni tal-aħjar prattiki u esperjenzi, **bl-użu ta' sorsi ġodda tad-data u teknoloġiji moderni, inkluża l-IA,** biex jiġu żviluppati għarfien statistiku ġdid u għodod statistiċi rilevanti.
- **It-trawwim tal-innovazzjoni tas-settur pubbliku** b'dipendenza fuq id-data u l-informazzjoni disponibbli mis-sistemi spazjali tal-UE biex jitħejjew deċiżjonijiet ibbażati fuq l-evidenza f'ħafna mill-oqsma koperti mill-Patt.

III. Sigurtà, tħejjija u ġestjoni tal-migrazzjoni

L-Ispazju Komuni tal-Mediterran għandu quddiemu sfidi relatati mas-sigurtà, il-perikli naturali u dawk ikkawżati mill-bniedem, il-migrazzjoni illegali u l-ġestjoni tal-fruntieri. L-instabbiltà fil-hotspots reġjonali toħloq nuqqas ta' sigurtà, u tpoġġi pressjoni fuq ir-reżiljenza tas-soċjetajiet.

Pressjonijiet dejjem akbar fil-fruntieri, kriminalità transfruntiera u sfidi relatati mill-migrazzjoni illegali tul rotot ewlenin, jitolbu sforzi kkoordinati biex jiġu miġġielda l-faċilitazzjoni ta' dħul klandestin ta' migranti u t-traffikar ta' bnedmin, filwaqt li l-iżgurar ta' approċċi sikuri, ordnati u bbażati fuq id-drittijiet li jiżguraw il-protezzjoni tad-drittijiet tal-migranti u tar-refuġjati u jippromwovu perkorsi ta' mobbiltà, filwaqt li jiġu indirizzati dawn il-

[45] Il-kunċett tan-nodi urbani tat-TEN-T jiżgura (1) ir-rikonoxximent tar-rwol importanti tal-bliet fin-network ġenerali tat-trasport, (2) it-tfassil ta' pjanijiet ta' mobbiltà urbana sostenibbli (sustainable urban mobility plans, SUMPs) għaż-żona funzjonali madwar il-bliet, (3) il-ġbir ta' data dwar is-sikurezza, is-sostenibbiltà u l-aċċessibbiltà, u (4) il-kostruzzjoni ta' ċentri multimodali.

kwistjonijiet interkonnessi, jirrekjedi kooperazzjoni sostnuta u kollaborattiva biex jitrawmu l-istabbiltà u l-prosperità fir-reġjun kollu.

III.1. Il-paċi u s-sigurtà

Bħalissa hemm pressjoni qawwija fuq l-ordni internazzjonali bbażat fuq ir-regoli. Biswit theddid tradizzjonali bħat-terroriżmu u l-estremiżmu vjolenti, u l-kriminalità organizzata, qed jitfaċċa theddid transfruntier ġdid, bħall-manipulazzjoni tal-informazzjoni u l-interferenza ċibernetika u barranija (foreign information manipulation and interference, FIMI) - spiss bħala parti minn kampanji ibridi usa' - jew ir-radikalizzazzjoni tal-minorenni u l-adulti żgħażagħ. Iż-żieda fl-isfruttament tad-dominju marittimu tesponi vulnerabbiltajiet ġodda, kemm jekk ir-riskji assoċjati ma' prattiki tat-tbaħħir ta' standard inferjuri kif ukoll l-importanza dejjem akbar tal-infrastruttura marittima.

Dan it-theddid huwa fost **l-isfidi komuni l-aktar serji u kumplessi għas-sigurtà**. L-UE u s-sħab tan-Nofsinhar tal-Mediterran jeħtieġ li jinvolvu ruħhom aktar mill-qrib ma' xulxin u jibnu r-reżiljenza, f'konformità wkoll mal-impenji tal-Istrateġija dwar is-Sigurtà Marittima tal-UE[46].

Il-Patt se jkollu l-għan li jikseb **fehim komuni tal-pajsaġġi tas-sigurtà reġjonali u internazzjonali,** filwaqt li jrawwem il-kooperazzjoni, inkluż f'oqsma bħall-prevenzjoni u l-ġlieda kontra t-terroriżmu u l-estremiżmu vjolenti, iċ-ċirkomvenzjoni tas-sanzjonijiet tal-UE, is-sigurtà marittima, ir-reżiljenza tal-infrastruttura kritika, it-theddid ibridu u ċibernetiku, il-FIMI, it-tisħiħ tal-kapaċitajiet tad-difiża, il-medjazzjoni għall-paċi, u r-riżoluzzjoni tal-kunflitti.

Fil-Mediterran, il-missjonijiet u l-operazzjonijiet ċivili u militari tal-Politika ta' Sigurtà u ta' Difiża Komuni (PSDK) tal-UE, b'mod partikolari l-Operazzjoni IRINI u l-Missjoni tal-UE ta' Assistenza għall-Ġestjoni Integrata tal-Fruntieri fil-Libja (EUBAM Libya), għandhom rwol ċentrali fit-trawwim tal-kooperazzjoni mal-Libja, fit-tisħiħ tal-istabbiltà reġjonali fl-implimentazzjoni tal-embargo tan-NU fuq l-armi fuq il-Libja, fil-ġlieda kontra t-traffikar illeċitu u l-faċilitazzjoni ta' dħul klandestin ta' bnedmin. Lil hinn mill-Mediterran, l-UE tappoġġa s-sħab tagħha fir-reġjun permezz ta' aktar missjonijiet ċivili u militari tal-PSDK[47].

---

[46] L-istrateġija tas-sigurtà marittima - Il-Kummissjoni Ewropea.
[47] Dawn jinkludu EUNAVFOR ATALANTA u EUNAVFOR ASPIDES fil-Baħar l-Aħmar, il-Missjoni ta' Konsulenza tal-UE b'appoġġ għar-Riforma tas-Settur tas-Sigurtà fl-Iraq (EUAM Iraq), il-Missjoni tal-UE ta' Assistenza fil-Fruntieri għall-Punt ta' Qsim ta' Rafah (EUBAM Rafah), u l-Missjoni tal-Pulizija tal-UE għat-Territorji Palestinjani (EUPOL COPPS).

L-inizjattiva UE-MED għall-Paċi u s-Sigurtà

L-inizjattiva se tappoġġa approċċ koordinat għal suġġetti konkreti ta' paċi u sigurtà, b'mod partikolari permezz ta':

- **It-twaqqif ta' forum reġjonali għall-UE u l-pajjiżi tan-Nofsinhar tal-Mediterran dwar il-paċi u s-sigurtà.** Il-Forum jista' jipprovdi ambjent informali biex jitrawwem għarfien konġunt tas-sitwazzjoni reġjonali, jiġu kondiviżi l-fehmiet u jiġu kkoordinati approċċi dwar kwistjonijiet ta' interess komuni, bħas-sitwazzjoni tas-sigurtà reġjonali u l-attivitajiet rispettivi ta' paċi u sigurtà, inkluża l-medjazzjoni għall-paċi, u biex jiġi identifikat appoġġ potenzjali għat-tisħiħ tal-kapaċitajiet tas-sħab.
- **L-avvanz ta' djalogi u konsultazzjonijiet iddedikati** dwar **il-paċi, is-sigurtà u d-difiża** mas-sħab tan-Nofsinhar tal-Mediterran.
- **L-esplorazzjoni ta' kontributi potenzjali mis-sħab tan-Nofsinhar tal-Mediterran għall-missjonijiet u l-operazzjonijiet tal-PSDK**, b'mod partikolari permezz ta' **ftehimiet qafas ġodda ta' parteċipazzjoni**[48].
- **It-tisħiħ tal-kapaċitajiet tas-sħab, inkluż permezz ta' miżuri ta' assistenza tal-Faċilità Ewropea għall-Paċi** (European Peace Facility, EPF), u **aktar koordinazzjoni u sinerġiji mal-attivitajiet ta' bini tal-kapaċità tal-Organizzazzjoni tat-Trattat tal-Atlantiku tat-Tramuntana (NATO), fir-rigward tal-awtonomija ta' teħid tad-deċiżjonijiet tal-UE u tan-NATO**.
- **Taħriġ taħt l-awspiċji tal-Kulleġġ Ewropew ta' Sigurtà u ta' Difiża**, pereżempju fil-qasam tal-ambjent tat-tibdil fil-klima, u l-paċi, is-sigurtà u d-difiża.
- **L-espansjoni tal-użu tas-Sett ta' Għodod tal-Intelligence b'Sors Miftuħ biex tiġi identifikata u analizzata l-FIMI ffukata fuq id-diżinformazzjoni bbażata fuq l-identità (IBD)**[49] u ż-żieda fl-għarfien tas-sitwazzjoni biex jiġu indirizzati aħjar l-ispeċifiċitajiet tal-FIMI fir-reġjun.
- **L-istabbiliment ta' djalogu mas-sħab tan-Nofsinhar tal-Mediterran dwar is-sigurtà tal-kejbils sottomarini,** u f'konformità mal-Pjan ta' Azzjoni tal-UE dwar is-Sigurtà tal-Kejbils[50], li jinkludi azzjonijiet dwar miżuri ta' detezzjoni, rispons u rkupru.
- **Iż-żieda fil-kooperazzjoni dwar it-theddid għas-sigurtà marittima,** bħat-tbaħħir substandard u prattiki ta' navigazzjoni riskjużi, inkluż bħala parti mill-Organizzazzjoni Marittima Internazzjonali.
- **It-tisħiħ tal-iskambji u l-kooperazzjoni** dwar il-prevenzjoni tal-estremiżmu vjolenti taħt inizjattivi globali rilevanti, inkluż **il-qafas taċ-Ċentru ta' Għarfien tal-UE dwar il-Prevenzjoni tar-radikalizzazzjoni**.
- **L-iffaċilitar ta' skambji transreġjonali** bejn l-UE u r-reġjun tan-Nofsinhar tal-Mediterran **dwar kwistjonijiet ċibernetiċi u tas-saħħa**.

---

[48] Il-ftehimiet jiddefinixxu t-termini tal-parteċipazzjoni ta' pajjiżi mhux tal-UE f'operazzjonijiet tal-UE ta' maniġġar ta' kriżijiet u r-relazzjoni ta' dawk il-pajjiżi mal-UE fit-twettiq tal-missjonijiet u l-operazzjonijiet.

[49] How to Detect & Analyse Identity-Based Disinformation/FIMI: A Practical Guide to Conduct Open Source Investigations | EEAS.

[50] JOIN(2025) 9.

- **It-tisħiħ tal-kooperazzjoni mal-awtoritajiet nazzjonali** billi jiġu indirizzati ċ-ċirkomvenzjoni tas-sanzjonijiet u r-riskji marittimi, ambjentali u tal-kompetizzjoni maħluqa minn prattiki ta' tbaħħir inferjuri u ta' navigazzjoni riskjuża.

III.2. Żieda fit-tħejjija reġjonali

Il-bini ta' Spazju Komuni tal-Mediterran sigur jeħtieġ li **tiżdied it-tħejjija tar-reġjun kemm għad-diżastri u l-perikli naturali kif ukoll għal dawk ikkawżati mill-bniedem.** F'reġjun li qed jesperjenza żieda fit-temperatura 20 % aktar malajr mill-medja madwar id-dinja, huwa mistenni li jikber ir-riskju ta' tibdil fil-klima, li jkun multiplikatur tat-theddid u jwassal għal diżastri aktar frekwenti u severi li jħallu impatt kemm fuq l-ambjent kif ukoll fuq is-sistemi soċjoekonomiċi, li jheddu speċjalment il-komunitajiet kostali u tal-gżejjer.

In-nirien fil-foresti, in-nixfiet, l-iskarsezza tal-ilma kif ukoll l-għargħar u l-avvenimenti estremi tat-temp diġà qed jaffettwaw is-saħħa tal-ħamrija u s-sigurtà tal-ikel, li huma l-fatturi ewlenin għall-istabbiltà politika u l-koeżjoni soċjali fir-reġjun. L-agrikoltura innovattiva għandha rwol importanti fit-tisħiħ tat-tħejjija għal diżastri u perikli naturali u kkawżati mill-bniedem.

Ir-riskju ta' perikli relatati mas-saħħa jenfasizza l-importanza kritika tat-tisħiħ tal-miżuri tas-sigurtà tas-saħħa biex tiġi żgurata r-reżiljenza kontra t-theddid emerġenti. F'dan il-kuntest, minbarra t-tiswir konxju ta' kultura ta' tħejjija, jibqgħu prijorità t-tisħiħ tal-kapaċità tas-sħab pubbliċi u privati, u l-kooperazzjoni bejniethom, biex jirrispondu għal avvenimenti mhux mistennija, u ż-żieda fil-prevenzjoni ta', u mekkaniżmi ta' rispons konġunt għal, kundizzjonijiet estremi tat-temp, inkluż l-għargħar u n-nixfiet, f'konformità mal-Istrateġija ta' Tħejjija tal-UE[51] adottata reċentement. Skont approċċ li jieħu f'kunsiderazzjoni l-appart tal-gvern kollu kemm hu, u s-soċjetà kollha kemm hi, id-deċentralizzazzjoni effettiva u r-rabtiet mal-awtoritajiet lokali, flimkien mal-parteċipazzjoni attiva tal-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili, huma essenzjali biex jiġu żgurati reazzjonijiet fil-pront, l-ingranaġġ tal-għarfien lokali u t-trawwim tar-reżiljenza bbażata fil-komunità.

Tħejjija Mediterranja għad-Diżastri

L-inizjattiva għandha l-għan li ttejjeb it-tħejjija reġjonali u ssaħħaħ il-kapaċitajiet ta' rispons fl-Ispazju Komuni tal-Mediterran permezz ta' approċċ li jieħu f'kunsiderazzjoni l-perikli kollha. Dan se jinkiseb prinċipalment permezz ta':

[51] JOIN(2025)130.

- **L-appoġġ għall-iżvilupp ta' sistema ta' twissija bikrija dwar il-perikli kollha** li tibni fuq għodod eżistenti (eż. is-Servizz tal-Immaniġġjar ta' Emerġenza ta' Copernicus) f'konformità mal-inizjattiva "Twissijiet Bikrija għal Kulħadd" u l-għanijiet ta' reżiljenza għad-diżastri tal-Mekkaniżmu tal-Unjoni għall-Protezzjoni Ċivili marbuta ma' strateġiji ta' azzjoni antiċipatorja.
- **L-appoġġ għat-tħejjija għas-sigurtà tal-ikel**, abbażi tal-mudell tal-Mekkaniżmu Ewropew ta' Tħejjija u Rispons għall-Kriżijiet tas-Sigurtà tal-Ikel[52].
- **It-tisħiħ tad-djalogi bilaterali eżistenti dwar il-politika agrikola** u l-istabbiliment ta' djalogi ġodda dwar politika ta' tisħib bejn is-settur tal-agrikoltura u dak tal-ikel mas-sħab tan-Nofsinhar tal-Mediterran f'konformità mal-Viżjoni dwar l-Agrikoltura u l-Ikel[53].
- **It-tisħiħ tas-sinerġiji dwar it-tħejjija għad-diżastri** mal-Inizjattiva tal-UE dwar iċ-Ċentri ta' Eċċellenza Kimiċi, Bijoloġiċi, Radjoloġiċi u Nukleari għall-Mitigazzjoni tar-Riskju, permezz ta' taħriġ u eżerċizzji ta' simulazzjonijiet, il-kondiviżjoni tal-aħjar prattika u ż-żieda fis-sensibilizzazzjoni.
- **L-espansjoni tal-kooperazzjoni fil-protezzjoni ċivili**, billi tibni fuq inizjattivi reġjonali eżistenti u tikkapitalizza fuq programmi ta' kooperazzjoni Interreg[54]. **Ċentru Ewropew għall-Ġlieda Kontra n-Nirien ġdid** ibbażat f'Ċipru se jappoġġa wkoll lill-ġirien reġjonali[55].
- **L-esplorazzjoni tal-opportunitajiet ipprovduti mill-immudellar tal-IA** fit-tħejjija għad-diżastri, b'mod partikolari l-avvanz tal-kapaċitajiet ta' ġestjoni tal-kriżijiet u ta' rispons għal emerġenza permezz tal-integrazzjoni tal-algoritmi tal-IA fis-servizzi eżistenti u l-iżvilupp ta' Sistemi ta' Appoġġ għal Deċiżjonijiet dwar diversi perikli taħt il-kappa tal-IA għall-Ġid Pubbliku[56].

III.3. Ġestjoni tal-migrazzjoni

Il-migrazzjoni hija realtà globali. Il-ġestjoni tagħha hija responsabbiltà konġunta li teħtieġ kooperazzjoni mill-qrib u **approċċ komprensiv, li jieħu f'kunsiderazzjoni rotot sħaħ u bbażat fuq id-drittijiet** f'konformità mad-dimensjoni esterna tal-Patt dwar il-Migrazzjoni u l-Ażil[57]. Dan jinkludi t-tisħiħ tal-governanza tal-migrazzjoni, it-titjib tal-ġestjoni tal-fruntieri, il-prevenzjoni tat-tluq illegali, l-appoġġ għall-isforzi għall-ġlieda kontra l-faċilitazzjoni ta' dħul klandestin ta' migranti u t-traffikar ta' bnedmin, kif ukoll it-trawwim tal-migrazzjoni legali u l-mobbiltà, f'konformità mad-dritt internazzjonali u d-drittijiet tal-bniedem. L-iffaċilitar ta' attivitajiet effettivi ta' ritorn, riammissjoni u riintegrazzjoni, kif ukoll l-appoġġ għall-isforzi ta' risistemazzjoni u l-għoti ta' soluzzjonijiet biex tiġi żgurata l-protezzjoni tal-migranti, ir-

---

[52] Ensuring global food supply and food security - European Commission.
[53] COM(2025) 75 final
[54] Home - Programme Interreg Euro-MED.
[55] L-inizjattivi reġjonali eżistenti jinkludu pereżempju, il-bini fuq il-kooperazzjoni stabbilita fil-qasam tat-tifi tan-nar bejn Ċipru, il-Ġordan u l-Eġittu. Il-ħolqien ta' ċentru Ewropew ġdid għat-tifi tan-nar ġie propost mill-President tal-Kummissjoni von der Leyen fid-diskors tagħha dwar l-Istat tal-Unjoni 2025.
[56] Pereżempju, l-algoritmi tal-IA jistgħu jiġu integrati fis-Sistema Ewropea ta' Informazzjoni dwar in-Nirien fil-Foresti u fis-Sistema Globali ta' Informazzjoni dwar in-Nirien fil-Foresti. AI for Public Good | Shaping Europe's digital future.
[57] COM(2024) 251.

refuġjati u l-persuni li jfittxu l-ażil tul ir-rotot, huma wkoll parti integrali minn dan l-approċċ. Peress li l-awtoritajiet lokali u l-komunitajiet ospitanti jinsabu fuq quddiem nett ta' din il-ħidma, huwa essenzjali li tissaħħaħ il-kapaċità tagħhom f'dan il-qasam, inkluż billi jiġu appoġġati organizzazzjonijiet internazzjonali bħall-UNHCR u l-IOM.

L-implimentazzjoni ta' approċċ li jieħu f'kunsiderazzjoni r-rotta sħiħa għall-ġestjoni tal-migrazzjoni

L-inizjattiva se tappoġġa approċċ konġunt dwar ir-rotot migratorji li jwasslu għall-Mediterran u madwaru. Se ssaħħaħ u tikkomplementa wkoll il-kooperazzjoni bilaterali dwar il-migrazzjoni, b'mod partikolari permezz ta':

- **It-tisħiħ tal-kapaċitajiet biex il-migrazzjoni tiġi ġestita b'mod adegwat u jiġu indirizzati aħjar il-konsegwenzi u l-isfidi għall-komunitajiet lokali.** Kooperazzjoni akbar mal-atturi rilevanti li se twassal għal kapaċità akbar għall-prevenzjoni u r-rispons għall-kriżijiet tal-migrazzjoni, permezz tal-iżvilupp ta' sistemi ta' twissija bikrija, għodod ta' monitoraġġ tar-riskju u pjanijiet ta' kontinġenza ta' diversi partijiet ikkonċernati.
- **Iż-żieda fir-ritorni volontarji dinjitużi u r-riintegrazzjoni tal-migranti** mis-sħab tan-Nofsinhar tal-Mediterran lejn il-pajjiżi ta' oriġini tagħhom.
- **It-tisħiħ tal-kooperazzjoni dwar ritorni effettivi u riammissjonijiet** ta' persuni li qed jgħixu illegalment fl-UE.
- It-tisħiħ tal-kooperazzjoni dwar il-prevenzjoni tal-migrazzjoni illegali, il-ġlieda kontra l-faċilitazzjoni ta' dħul klandestin ta' migranti u t-traffikar ta' bnedmin permezz ta' **sħubijiet operazzjonali**, u proġetti rilevanti, inkluż bħala parti mill-**Alleanza Globali**[58].
- **L-organizzazzjoni ta' kampanji reġjonali ta' sensibilizzazzjoni dwar il-proċeduri tal-viża għal soġġorn qasir** biex jiġu limitati l-ostakli u jiġi ffaċilitat il-ħruġ ta' viżi, bl-involviment tal-Istati Membri tal-UE li joħorġu viżi fis-sħab kkonċernati tan-Nofsinhar tal-Mediterran.
- **Iż-żieda tas-Sħubijiet ta' Talent**[59] **u t-tnedija tar-Riżerva ta' Talent tal-UE** biex jiġu ffaċilitati r-rabtiet bejn l-impjegaturi tal-UE u l-persuni li qed ifittxu impjieg minn pajjiżi sħab, inkluż billi jiġu ffaċilitati l-viżi għall-istudenti, ħaddiema mħarrġa, riċerkaturi u akkademiċi.
- **It-tisħiħ tal-ispazju ta' protezzjoni** għall-migranti vulnerabbli, il-persuni li jfittxu l-ażil u r-refuġjati fin-Nofsinhar tal-Mediterran f'konformità mal-obbligi internazzjonali, b'mod partikolari permezz ta' **proġett ta' protezzjoni reġjonali ġdid għan-Nofsinhar tal-Mediterran,** li se jippromwovi l-iskambju ta' prattiki tajba dwar kwistjonijiet speċifiċi ta' protezzjoni.
- **L-appoġġ għall-isforzi volontarji tal-Istati Membri dwar ir-risistemazzjoni u l-ammissjonijiet umanitarji.**

[58] Call to Action on a Global Alliance to Counter Migrant Smuggling.
[59] Diġà tnediet fil-Marokk, fit-Tuneżija u fl-Eġittu.

III.4. L-infurzar tal-liġi, il-kooperazzjoni ġudizzjarja u s-sigurtà tal-fruntieri

Kooperazzjoni Mediterranja effettiva, ibbażata fuq id-drittijiet u integrata dwar il-ġestjoni tal-fruntieri u t-tiftix u s-salvataġġ hija kruċjali biex il-fruntieri jiġu ttrasformati f'żoni aktar sikuri u gateways għall-prosperità u s-sigurtà tan-nies.

Abbażi tal-attivitajiet imwettqa bħala parti mill-**Alleanza Globali għall-Ġlieda Kontra l-Faċilitazzjoni ta' Dħul Klandestin ta' Migranti**, it-tkattir tal-kollaborazzjoni u kondiviżjoni ta' informazzjoni se jkun immirat lejn approċċi armonizzati dwar is-sorveljanza tal-fruntieri u marittima, kif ukoll kontrolli fil-punti ta' qsim tal-fruntieri u waqt il-kontrolli doganali. Din iż-żieda fil-kollaborazzjoni u l-kondiviżjoni tal-intelligence se ssaħħaħ ukoll il-koordinazzjoni fost l-atturi tal-infurzar tal-liġi fil-fruntieri biex tiġi intensifikata l-ġlieda kontra n-networks kriminali involuti fil-faċilitazzjoni ta' dħul klandestin ta' migranti u t-traffikar ta' bnedmin u jiġu evitati movimenti ta' individwi li x'aktarx joħolqu theddid għas-sigurtà.

Hemm fis-seħħ kooperazzjoni sostanzjali bejn l-UE u s-sħab tan-Nofsinhar tal-Mediterran biex jittejbu l-kapaċitajiet tas-sħab biex jiġġestixxu l-fruntieri b'mod effettiv. In-natura dejjem aktar transfruntiera u globali tat-theddid għas-sigurtà aggravat minn teknoloġija li qed tevolvi malajr, titlob kooperazzjoni msaħħa u aktar effettiva. L-inizjattiva għandha l-għan li tfixkel u tiġġieled l-attivitajiet illeċiti, tipprovdi ambjent sigur u bla perikli kif ukoll protezzjoni għall-persuni u l-oġġetti fl-Ispazju Komuni tal-Mediterran.

Fruntieri Siguri

L-inizjattiva se tistabbilixxi **approċċ komuni għall-ġestjoni integrata tal-fruntieri u s-sigurtà,** b'mod partikolari permezz ta':

- **It-tisħiħ tal-kapaċitajiet istituzzjonali u operazzjonali tal-ġestjoni tal-fruntieri** filwaqt li tiġi żgurata l-konformità mal-istandards tad-drittijiet tal-bniedem, permezz ta' assistenza teknika mmirata u billi jinħolqu sinerġiji ma' programmi eżistenti. Din l-assistenza se tinkludi appoġġ għal attivitajiet ta' bini ta' kapaċità u l-iżvilupp kollaborattiv ta' proċeduri operattivi standard.
- **L-għażla ta' proġetti pilota fuq skala żgħira jew medja** għall-implimentazzjoni, abbażi tal-azzjonijiet u l-iskambji ta' hawn fuq, li jista' jkollhom il-potenzjal li jevolvu fi proġetti aktar fit-tul.
- **L-allinjament tal-istandards u t-tħaffif tal-iżdoganar tal-merkanzija** permezz tad-diġitalizzazzjoni biex titnaqqas il-konġestjoni u jitqassar il-ħin tat-trasport.
- **Is-sensibilizzazzjoni u l-kondiviżjoni tal-għarfien**, bħal permezz tal-Ambjent Komuni għall-Qsim tal-Informazzjoni għad-dominju marittimu tal-UE, li jibda bi żjarat ta' studju u skambji għal ġestjoni ta' livell medju sa għoli mill-awtoritajiet tal-ġestjoni tal-fruntieri.
- **It-trawwim tal-kooperazzjoni bejn il-gwardji tal-fruntiera u tal-kosta fil-Mediterran**, biex jissaħħu l-bini tal-kapaċità u l-ħiliet fl-indirizzar ta' sitwazzjonijiet marittimi billi jiġi ottimizzat l-użu tal-forum tal-Funzjonijiet tal-Gwardji tal-Kosta tal-Mediterran u mekkaniżmi u fora oħra ta' kooperazzjoni bejn l-UE u l-Viċinat tan-Nofsinhar.
- **L-appoġġ għan-negozjar u l-implimentazzjoni ta' arranġamenti ta' ħidma** bejn l-Aġenzija Ewropea għall-Gwardja tal-Fruntiera u tal-Kosta ("il-Frontex") u l-awtoritajiet tal-ġestjoni tal-fruntieri tas-sħab tan-Nofsinhar tal-Mediterran.

Il-kriminalità ma għandhiex fruntieri. Huwa essenzjali li jiġi żgurat rispons kollettiv u kkoordinat għall-ġlieda kontra l-korruzzjoni, il-kriminalità organizzata transnazzjonali u t-terroriżmu. Kooperazzjoni akbar fis-settur ġudizzjarja u fl-infurzar tal-liġi hija kritika biex jiġu żgurati investigazzjonijiet xierqa u l-prosekuzzjoni effettiva tal-kriminalità. Tali kooperazzjoni teħtieġ qafas solidu għall-protezzjoni tad-data personali, id-drittijiet proċedurali u l-oqfsa komprensivi tal-ġustizzja kriminali. Diġà hemm diversi azzjonijiet fis-seħħ biex jappoġġaw il-kooperazzjoni tal-pulizija u tal-ġustizzja fir-reġjun. Madankollu, it-tnaqqis tad-distakk bejn il-bini tal-kapaċità, il-kollaborazzjoni u l-eżiti operazzjonali tanġibbli jibqa' sfida sinifikanti li teħtieġ aktar konverġenza tal-għanijiet. Biex dan jiġi indirizzat, il-kooperazzjoni msaħħa u l-iskambju ta' informazzjoni, għarfien espert u twissijiet bikrija bejn l-UE u s-sħab tagħna tan-Nofsinhar tal-Mediterran huma essenzjali, biex tissaħħaħ it-tħejjija dwar ix-xejriet tad-droga u tissaħħaħ il-kooperazzjoni operazzjonali kontra t-traffikar maċ-Ċentru għall-Analiżi u l-Operazzjonijiet Marittimi - Narkotiċi.

MED-OP: Kooperazzjoni ġudizzjarja u fl-infurzar tal-liġi

L-inizjattiva se jkollha l-għan li ssaħħaħ ir-rispons kollettiv tagħna fil-ġlieda kontra l-kriminalità serja u organizzata u t-terroriżmu billi ssaħħaħ il-kooperazzjoni fl-infurzar tal-liġi

u l-kooperazzjoni ġudizzjarja. Se tippromwovi l-konverġenza tal-istandards fir-reġjun u madwaru biex tippermetti l-kooperazzjoni operazzjonali u tipprovdi salvagwardji aktar b'saħħithom għaċ-ċittadini u d-drittijiet tagħhom. Dan se jinkiseb prinċipalment permezz ta':

- **L-istabbiliment ta' djalogu reġjonali dwar is-sigurtà interna** li għandu jitlaqqa' regolarment fost uffiċjali għolja tal-politika tas-sigurtà mill-Ispazju Komuni tal-Mediterran, immudellat fuq il-Kumitat Permanenti tal-UE għall-Kooperazzjoni Operattiva dwar is-Sigurtà Interna. Il-ħidma skont id-Djalogu Reġjonali għandha twassal għall-adozzjoni ta' pjan direzzjonali għall-kooperazzjoni operazzjonali f'oqsma ta' interess komuni, li ser jiġi aġġornat perjodikament.
- **L-iggwidar ta' sforzi kollaborattivi** fil-ġlieda kontra l-kriminalità serja u organizzata u t-terroriżmu inkluż bl-appoġġ tal-Istati Membri tal-UE u l-aġenziji tal-UE, permezz ta':
    - il-promozzjoni tal-konverġenza tal-għanijiet u r-riformi ewlenin dwar il-ġustizzja u l-protezzjoni tad-data, inkluż permezz ta' assistenza teknika ddedikata;
    - l-indirizzar ta' lakuni ewlenin fit-taħriġ operazzjonali;
    - l-istabbiliment ta' djalogi regolari tal-esperti;
    - it-twettiq ta' żjarat ta' studju u l-iskjerament ta' esperti nazzjonali għal żmien qasir;
    - l-użu ta' assistenza teknika ddedikata.
- **L-appoġġ għan-negozjar u l-implimentazzjoni ta' ftehimiet internazzjonali u arranġamenti ta' ħidma** inkluż mal-Europol, is-CEPOL, l-Eurojust u l-Uffiċċju tal-Prosekutur Pubbliku Ewropew.

3. IMPLIMENTAZZJONI U MONITORAĠĠ

L-implimentazzjoni u l-monitoraġġ tal-Patt se jiġu ssorveljati minn **struttura b'żewġ saffi, fil-livell tal-UE u fil-livell Ewro-Mediterranju.**

Fil-**livell tal-UE**, is-servizzi tal-Kummissjoni u s-Servizz Ewropew għall-Azzjoni Esterna se jiżguraw il-koordinazzjoni u s-sorveljanza teknika tal-implimentazzjoni tal-Patt. Kull semestru ser issir diskussjoni dwar l-implimentazzjoni tal-Patt fil-**Kunsill Affarijiet Barranin (KAB)**, abbażi ta' aġġornament dwar l-implimentazzjoni pprovdut mill-Kummissjoni u r-Rappreżentant Għoli. Dawn id-diskussjonijiet ser jippermettu t-tħejjija tal-**laqgħa ministerjali annwali bejn l-UE u l-Viċinat tan-Nofsinhar.**

Il-Parlament Ewropew se jiġi aġġornat regolarment permezz tal-kumitati rilevanti u d-delegazzjonijiet interparlamentari tiegħu. Il-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew u l-Kumitat tar-Reġjuni ser jinżammu infurmati wkoll. L-Assemblea Reġjonali u Lokali Ewro-Mediterranja se sservi bħala mezz istituzzjonali ewlieni għall-kontributi reġjonali u lokali.

Fil-**livell Ewro-Mediterranju**, **grupp konġunt fil-livell ta' uffiċjali** għolja se jiltaqa' darbtejn fis-sena biex jimmonitorja l-implimentazzjoni tal-Patt permezz ta' pjan ta' azzjoni ddedikat. Il-grupp ser ilaqqa' flimkien rappreżentanti tal-Unjoni Ewropea u l-imsieħba tan-Nofsinhar tal-Mediterran. Il-grupp se jagħti kontribut ukoll fit-tħejjija tal-**laqgħa ministerjali annwali bejn l-UE u l-Viċinat tan-Nofsinhar.** Atturi oħra, bħall-istituzzjonijiet finanzjarji nazzjonali u l-

IFIs, ir-rappreżentanti tas-soċjetà ċivili, u r-rappreżentanti ta' pajjiżi u organizzazzjonijiet internazzjonali oħra, jistgħu jiġu mistiedna jipparteċipaw fid-diskussjonijiet tal-grupp, fejn rilevanti.

L-inizjattivi proposti skont il-Patt se jiġu trasposti fi **pjan ta' azzjoni ddedikat**, li se jispeċifika l-pajjiżi parteċipanti u l-partijiet ikkonċernati għal kull inizjattiva. L-implimentazzjoni tal-pjan ta' azzjoni se tiġi vvalutata b'mod konġunt. Dan se jkun dokument ħaj u se jiżdiedu inizjattivi ġodda maż-żmien.

Il-pjan ta' azzjoni inizjali se jiġi ppreżentat fl-ewwel kwart tal-2026 mis-servizzi tal-Kummissjoni u mis-Servizz Ewropew għall-Azzjoni Esterna fil-grupp konġunt fil-livell tal-uffiċjali għolja u se jiġi aġġornat u rieżaminat b'mod konġunt fuq bażi kontinwa.

L-Unjoni għall-Mediterran għandha esperjenza fit-tiswir ta' networks reġjonali u proġetti ewlenin. Bis-setgħa tagħha li torganizza laqgħat, l-UgħM se tappoġġa l-laqgħat konġunti tal-grupp, u se tkun ukoll sieħeb fit-tnedija tal-Patt[60], inkluż permezz tal-laqgħat ministerjali tagħha.

L-**Assemblea Parlamentari taż-Żgħażagħ għall-Mediterran** se tipprovdi gwida importanti għall-implimentazzjoni u l-iżvilupp ta' inizjattivi taħt il-Patt. Bl-istess mod, **ser jiġu organizzati djalogi regolari mal-organizzazzjonijiet tas-soċjetà ċivili**, inkluż id-dinja akkademika, ir-riċerkaturi, l-atturi soċjali, kulturali u ekonomiċi, kif ukoll il-komunità tan-negozju.

4. KONKLUŻJONI

Il-Patt qed jiġi propost għall-**approvazzjoni politika** mill-**UE mas-sħab tan-Nofsinhar tal-Mediterran f'Novembru 2025** fl-okkażjoni tat-30 anniversarju tad-dikjarazzjoni ta' Barċellona.

Permezz tal-Patt, se nsawru l-futur konġunt tagħna fi spirtu ta' sħubija u sjieda konġunta, filwaqt li niżviluppaw Spazju Komuni tal-Mediterran aktar integrat, reżiljenti u sigur.

[60] L-UgħM żviluppat għarfien espert f'oqsma speċifiċi bħall-Edukazzjoni, l-Impjiegi u l-Iżvilupp Ekonomiku, l-Ilma, l-Ambjent u l-Ekonomija Blu; Il-ġestjoni tal-kriżijiet u l-protezzjoni ċivili.